

LETO XI

Številka 19

Jesenice, 16. maja 1969

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Vori — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

42. seja upravnega odbora

Zadnja, vendar v razvoju samoupravljanja najtežja mandatna doba

Predsednik upravnega odbora inž. Stane Sekne je sklical 42. sejo upravnega odbora v torek ob 11. uri. Za dnevni red te seje je predlagal samo redna vprašanja in sicer: Pregled sklepov prejšnje seje upravnega odbora, poročilo o uspehih proizvodnje v I. dekadi maja ter tekoča vprašanja in prošnje.

S poročilom o uspehih proizvodnje člani upravnega odbora niso bili zadovoljni, saj je to eno redkih poročil v letošnjem letu, ko ugotavljamo slabo proizvodnjo. Skupna proizvodnja v I. dekadi maja je bila izpolnjena samo s 87,7 %. Še slabše je program izvršen v blagovni proizvodnji 73,4 % in po vrednosti 74,9 %. Čeprav so pričakovali v I. dekadi maja slabšo proizvodnjo zaradi praznikov so vseeno menili, da bi za kakšen odstotek moral biti plan izpolnjen boljše. Plan so dosegli v valjarni 2400 samo z 51,6 %, v valjarni 1300 samo s 70,4 %, v hladni valjarni s 74,9 %, v žičarni s 75,3 % in v žebelnjarni v proizvodnji žeblov samo 75,7 %.

Med tekočimi vprašanji so na tej seji sprejeli poročilo o izvršenih službenih potovanjih v aprilu, odobrili so odpis razlike v obračunu uvoza korunda in še nekatera vprašanja. Rešili so tudi nekaj prošnji.

Ob koncu seje upravnega odbora, ki je bila zadnja v tem mandatu, morda celo zadnja v zgodovini delavskega samoupravljanja v Železarni, kajti od sobote, 17. maja, ko bo konstituarna seja delavskega sveta Železarn, ne bomo več imeli upravnega odbora, temveč 10 specializiranih odborov, za vsako področje po enega, se je predsednik upravnega odbora zahvalil članom za dobro sodelovanje in pomoč v reše-

vanju perečih vprašanj. Ugotovil je, da je bilo delo upravnega odbora uspešno, vendar ne dovolj učinkovito, pri reševanju nagrajevanja, v zahtevah strogega izpolnjevanja sklepov samoupravnih organov in pri uvajanju osebnih odgovornosti. Menil je, da bodo bodoči odbori tem vprašanjem morali posvetiti veliko več pozornosti.

Zatem se je članom upravnega odbora za vestno delo v tej mandatni dobi, ki je bila ena najtežjih odkar imamo v Železarni samoupravljanje, zahvalil tudi direktor Železarn in poudaril, da je bilo delo upravnega odbora prav zaradi širokih nalog, ki jih je imel zelo uspešno, tembolj, ker je ta upravni odbor deloval v enem najtežjih obdobjih tako Železarn kot samoupravljanja v Železarni. Prav gotovo ni bilo lahko članom upravnega odbora pri obravnavanju negativnih periodičnih poslovnih poročil, še manj ugodna je bila razprava o zaključnem računu, ki je izkazoval tako veliko izgubo. Prav tako ni bilo lahko upravnemu odboru sprejeti in posredovati delavskemu svetu Železarn finančni plan, ki je izkazoval izgubo, ko pri tem niso bile še nikakršne perspektive, da bi se stanje v Železarni lahko izboljšalo. Nadalje je direktor Železarn dejal, da so večkrat sprejeli kakšno poročilo tiho, brez pripomb, včasih, ko pa so k (nadalj. na 4. str.)

Razgovor v jeklolivarni

Delitev dela med livarnami

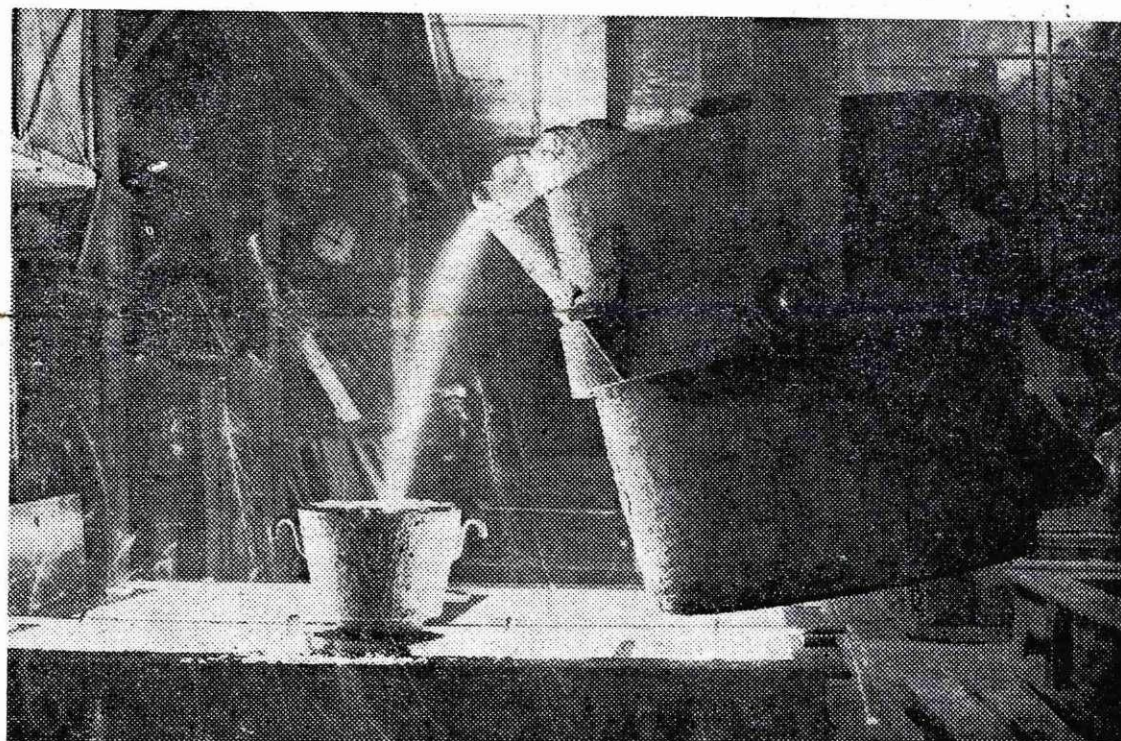
V pisarni jeklolivarne smo se preteklo sredo pogovarjali o problematiki obrata in s tem v zvezi obratovodju Jožetu BERTONCLJU in asistentu Jožu OSVALDU postavili naslednja vprašanja:

VPRAŠANJE: V predlogu, ki ste ga te dni dostavili SEP za uvedbo skrajšanega delovnega tedna, so omenjeni tudi komplicirani jekleni ulitki. Zaradi tega ste morali tudi spremeniti prvotni načrt proizvodnje. Za kakšne ulitke gre? Je to nekaj no-

vega, ali pa ste jih vlivali že prej?

ODGOVOR: Ker jeklolivarna v železarni Ravne ni primerna za vliivanje posameznih večjih ulitkov, predvsem zato, ker je potrebno ročno kaluparjenje in nimajo ustreznega prostora, so se

preusmerili na serijsko izdelavo lažjih ulitkov. To je tudi vzrok, da prav tovariši iz železarn Ravne želijo in priporočajo dolgoročno delitev dela. Naročniki hočejo imeti naročilo kompletno izdelano, v nasprotnem primeru pa iščejo druge ustrezne livarne, ki pa jih drugod ni, razen naše jeklolivarne. Tako so povedali predstavniki železarn Ravne na nedavnem (nadalj. na 6. str.)

V livarni se zelo prizadevajo da realizirajo svoj sanacijski program

Seja upravnega odbora ZJŽ

Posamezne članice ZJŽ premalo spoštujejo družbeni dogovor

V četrtek 8. maja je bila v Herceg Novom letna seja upravnega odbora Združenja jugoslovanskih železarn. Najprej so govorili o letnem poročilu ZJŽ, h kateremu je uvodni referat o osnovnih problemih te gospodarske veje in njenih perspektivnih nalogah podal predsednik UO ZJŽ dipl. inž. Matevž Hafner. V nadaljevanju so na osnovi poročila govorili še o ekonomsko-finančnih problemih veje in analizirali rezultate poslovanja združenih podjetij na podlagi zaključnih računov za leto 1968.

Govorili so tudi o kadrovski problematiki te gospodarske dejavnosti, o načrtu skupnih raziskovalnih del v rudarstvu, nadalje o nekaterih spremembah in dopolnitvah statuta ZJŽ, o akcijskem programu dela združenja v letu 1969, sprejeli so finančni načrt dohodkov in izdatkov sekretariata združenja, izvršili izvršni odbor in predsed-

nika UO združenja za leto 1969.

Na sestanku so zelo veliko časa posvetili razpravi za nadaljevanje skupne akcije za ureditev stanja v tej, oziroma 114 gospodarski veji. Dogovorili so se za konkretne ukrepe in nadaljnje akcije za ureditev neskladij v veji 114 in jih sporočili zveznemu izvršnemu svetu in zveznemu sekretariatu za gospodarstvo

kot odgovor na ugotovitve, da sta imenovana organa le delno rešila oziroma zadovoljila zahtevam Združenja jugoslovanskih železarn glede sanacije oziroma ureditve rešenih vprašanj veje 114.

Zelo kritično so govorili tudi o tem, da se na sejah upravnega odbora in drugih organih združenja prepogosto ponavljajo že sprejeti zaključki, predlogi ali stališča, ki so jih osvojili na predhodnih sejah. Ugotovili so, da je to zaradi premajhne pripravljenosti in nezainteresiranosti posameznih članic združenja pri izvrševanju sprejetih stališč, zaključkov ali predlogov oziroma zaradi nespoštovanja družbenega dogovora.

Osvojen predlog sanacijskega kredita

V ponedeljek 12. t. m. je bila v Ljubljani seja upravnega odbora sklada skupnih rezerv gospodarskih organizacij SRS, na kateri so predstavniki Železarn zagovarjali in utemeljevali našo zahtevo za sanacijski kredit za kritje poslovne izgube iz lanskega leta. Predlog naše Železarn je bil, da 3 milijarde S din kredita krije republiški rezervni sklad gospodarskih organizacij, ostalo, to je 2,7 milijarde S din pa poslovne banke.

Upravni odbor je predlog Železarn osvojil, medtem ko so razgovori s poslovnimi bankami še v teku.

Mobilizacija delovnega kolektiva na celostnem izpolnjevanju sanacijskega programa kot eksistenčne naloge

Od poznavanja vseh dejavnikov in vzrokov, ki so vplivali na dokaj neugoden ekonomski položaj Železarne in sploh metalurgijo pri nas, od zrelosti in delovne zavzetosti vsega delovnega kolektiva in vsakega posameznika je odvisna normalizacija ekonomskega stanja podjetja in jasna, čvrsta ter zanesljiva prihodnost delovnega kolektiva. Prihodnost, ki ne pomeni samo prihodnosti neposredno zaposlenih, ampak prihodnost za vso našo dolino in del sosednje občine. Prihodnost pomeni tudi zelo dobro poznavanje vseh tistih mer in ukrepov, katerih uresničitev poleg delovne zavzetosti zagotavlja ekonomsko čvrstost podjetja in boljši ekonomsko-materialni položaj posameznika v tej delovni skupnosti.

Že ob uveljavljanju gospodarske reforme je prišlo za naš delovni kolektiv in za metalurgijo sploh do usodnih neskladij. Medtem ko so se v poprečju prodajne cene v naši panogi 114 zvišale za 36 %, pri pločevini celo samo za 28 %, so cene surovin in ostalega repromateriala narasle za 45 do 55 %, transport pa celo, če upoštevamo še poreformne podražitve, za 80 %. Cene so naraščale tudi po gospodarski reformi, nasprotno temu pa so bile dosežene cene v panogi 114 celo za 2 % nižje od postavljenih ob reformi. Stanje je poslabšala še liberalizacija uvoza izdelkov naše panoge in neustrezna carinska zaščita, kar je imelo za posledico, da so bile naše kapacitete v letu 1967 zasedene samo 80 %, negativen vpliv pa se je čutil še v prvem tromesečju 1968. K tem objektivnim ozrokom nedvomno sodi tudi nesorazmernost med našimi domačimi cenami koka in rud s svetovnimi cenami. Prav tako tudi to, da se je lastna udeležba Železarne za modernizacijo in rekonstrukcijo podjetja od predvidenih 10 % povečala na 50 %. K temu se pridružujejo še izredno nemogoči pogoji investicijskih kreditov tako v pogledu višine obresti, kakor glede rokov odplačil. Tu so potem še visoke interkalarne obresti kot posledica časovnega zavlačevanja rekonstrukcije (kredit), nadalje valorizacija osnovnih sredstev in končno že dveletna stalna nelikvidnost Železarne. Seveda pa moramo k tem zunanjim vzrokom dodati tudi lastne notranje slabosti, ki so se odražale v ne dovolj učinkoviti organizaciji vodenja in poslovanja podjetja.

Tako stanje je zahtevalo nujne sanacijske ukrepe, ki se odražajo v sanacijskem programu podjetja, ki ga je DSŽ sprejel marca letos. Le-ta vsebuje dolgoročne naloge, ki se nanašajo predvsem na investicijske naloge za nadaljnjo modernizacijo Železarne in na postopno ukinjanje nerentabilne proizvodnje ter na kratkoročne naloge, ki vsebujejo amortizacijske zamenjave v letu 1969. Poleg izboljšanja same organizacije poslovanja v Železarni interni sanacijski ukrepi, ki hkrati pomenijo gospodarski načrt za leto 1969, zasledujejo: optimalno koriščenje kapacitet in koledarskega časa, strukturalne spremembe v asortimentu proizvodnje, predvsem v smeri višje stopnje predelave, racionalnost v pogledu specifičnih porab osnovnih surovin, repromaterialov in povišanje izplenov, zaostritve glede posameznih vrst stroškov in pospeševanje določenih nalog na področju uvajanja nove tehnologije.

Seveda k internim sanacijskim meram sodi tudi postopno zmanjševanje števila zaposlenih in izboljševanje strokovne strukture zaposlenih ter usklajevanje osebnega dohodka z višino izplačanega osebnega dohodka v IV. tromesečju lani.

Rezultati doseženi v I. tromesečju (skupna proizvodnja 103,6, blagovna proizvodnja 107,9 in fakturirana realizacija 106,8 %) vključno s povišanjem nekaterih prodajnih cen, ukinjanjem zastarelih obratov, doslednost pri koriščenju mase osebnih dohodkov in politiki zaposlovanja, dokazujejo zrelost delovnega kolektiva in njegovo pripravljenost dosledno realizirati sanacijski program, kar pomeni za kolektiv eksistenčno vprašanje. Samoupravni organi in uprava podjetja, ki uživata vedno večjo podporo delovnega kolektiva, dosledno stojita na stališčih sprejetih s sanacijskim programom. Niti aprilski dogodki v martinarni niso omajali te doslednosti, kajti samo taka doslednost in vztrajnost celotnemu kolektivu zagotavlja jasno in boljšo bodočnost.

Ob doseženih rezultatih delovnega kolektiva v prvih štirih mesecih letos moramo poudariti, da je svoj obulob k sanaciji Železarne prispevala tudi Skupščina občine Jesenice, zadnje dni pa se je priključil tudi republiški sklad skupnih gospodarskih rezerv s tremi milijardami S din sanacijskega kredita. Sprejeti so bili tudi že nekateri predlogi za preložitve plačanja obresti od kreditov, medtem ko so pogovori s poslovnimi bankami za odobritev preostalega sanacijskega kredita v višini 2,7 milijarde S din in o drugih ukrepih še v teku.

Uspehi v kolektivu in sprejeti sanacijski ukrepi izven podjetja znova vlivajo vero in zaupanje v delovni kolektiv, da napor niso zaman in da jim taka vztrajnost mora prinesiti lepši in boljši jutrišnji dan.

Izredno pomemben sestavni del sanacijskega programa predstavlja tudi integracija slovenskih železarn, ki mora potekati vzporedno z vsemi ostalimi sanacijskimi merami in ukrepi. Spoznanja in prizadevanja po letu in pol dela po tem vprašanju so izoblikovala stališče, da fizična združitev slovenskih železarn v enotno podjetje z enim žiro računom in skupnem ugotavljanju dohodka ni dosegljiva. Integracija, naj bi se izvedla horizontalno na podlagi referenduma v vseh treh delovnih kolektivih. V združenem podjetju naj bi vsaka železarna obdržala status delovne organizacije s samostojnim žiro računom in ugotavljanjem dohodka po uspehu lastne poslovne uspešnosti. Skladno s tem pa naj bi podjetja zadržala iniciativo za širjenje poslovne donosnosti in samostojnost pridobivanja in delitve dohodka ter odločanja o uporabi in razpolaganju sredstev v skladu s statutom in splošnimi akti.

Združeno podjetje pa naj bi na osnovi za vse organizacije združenega dela podjetja opravljalo:

- enotne tržne raziskave za usklajeno tržno orientacijo proizvodnje,
- usklajeno proizvodno razvojno politiko razširjene reprodukcije,
- združevanje in usklajevanje raziskovalne dejavnosti,
- enotno oblikovanje finančno kreditne politike in skupni nastop pri denarnih zavodih,
- združevanje in delitev komercialnih funkcij oskrbovanja in prodaje,
- enotno in usklajeno izdelavo splošnih aktov združenega podjetja in organizacij združenega dela za urejevanje notranjih odnosov,
- enoten nastop v asociacijah, predstavniških in drugih organih.

Poleg horizontalne integracije slovenskih železarn, kakor jo zamišlja osnutek, pa bo hkrati potrebno v našem delovnem kolektivu intenzivno delati na izdelavi in osvajanju dolgoročnih pogodb z našimi potrošniki kot so Veriga Lesce, Plamen Kropa, TAM Maribor idr. Potrebno bo še mnogo dogovarjanja z našimi potrošniki, da dosežemo dolgoročne pogodbe in s tem večjo stabilnost v naši prodajni politiki in večjo povezavo s potrošniki.

Delovni kolektiv je v vseh dosedanjih prizadevanjih in z doseženimi rezultati dokazal svojo pripravljenost za popolno sanacijo neugodnega ekonomskega položaja Železarne. S svojo znano vztrajnostjo in zavzetostjo bo vztrajal do konca, še posebej sedaj, ko se na obzorju že kažejo znaki za lepšo in boljšo prihodnost naših železarjev.

V aprilu 62 poškodovanih sodelavcev

Služba varstva pri delu je v preteklem mesecu registrirala 61 poškodb na delovnih mestih in eno poškodbo na poti. Pregled poškodb po delovnih enotah je naslednji: v talilnicah je bilo 10 poškodb, v valjarni Bela 4, v valjarnah na Javorniku 17, v predelovalnih obratih 8, v vzdrževalnih obratih 9, transportnih službah 6, upravnih službah 3 in GEŽ 4 poškodbe. Edino poškodbo na poti pa imajo v upravnih službah. Zaradi poškodb na delovnih mestih je bilo v Železarni v prejšnjem mesecu izgubljenih 1.433 delovnih dni, od tega 259 v talilnicah, 86 v valjarni Bela, 309 dni v valjarnah na Javorniku, 170 v HVŽ, 198 v vzdrževalnih obratih, 192 v transportnih službah, 102 v upravnih službah in 91 dni v GEŽ. Zaradi poškodb na poti pa je bilo izgubljenih v celoti 163 dni. Od tega v upravnih službah 48 dni in v valjarni Javornik 26 iz prejšnjih mesecev v vzdrževalnih in prav tako v GEŽ 26 dni iz prejšnjih mesecev.

V aprilu nismo imeli poškodb s smrtnim izidom in tudi težjih poškodb ni bilo. Omenimo naj, da v energetskih oddelkih v aprilu sploh niso imeli poškodovanih sodelavcev, pač pa imajo le 26 izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb na delovnih mestih iz prejšnjih mesecev.

Kredit za novi plavž

METALKA BO UVOZILA ZA JESENISKO ŽELEZARNO PLAVŽ IZ POLJSKE

Kreditni odbor Jugobanke je na svoji včerajšnji seji med drugim obravnaval nekatere zahteve za uvoz opreme na kredit z garancijo banke. Ljubljanski Metalki je izdal garancijo za uvoz plavža za železarno Jesenice iz Poljske v vrednosti 1 milijon 112.000 dolarjev. Železarna bo z novim plavžem odpravila ozko grlo pri predelavi rude, kar bo vplivalo na znižanje proizvodnih stroškov in povečanje rentabilnosti poslovanja.

Delo, dne 15. maja

Program dela družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov Železarne

Intenziviranje izvajanja sanacijskega programa in integracije slovenskih železarn

Osrednje naloge, ki stojijo pred družbenopolitičnim organizacijami, samoupravnimi organi, vodstvom podjetja in vodstvi delovnih enot v maju in juniju, predstavljajo konstituantno samoupravnih organov in aktivizacijo samoupravnih organov in delovnega kolektiva na dveh eksistenčnih vprašanjih nadaljnjega razvoja Železarne, to je intenzivirati priprave za izvedbo referenduma o združitvi slovenskih železarn in nadaljevanje široko zastavljene akcije za še uspešnejše izvajanje sprejetega sanacijskega programa in aktiviranje slehernega člana delovnega kolektiva pri uresničevanju teh nalog.

Poleg že izvedene skupne ga odbora osnovne organizacije sindikata in ZK Železar-

ne ter sestanka s šefi delovnih enot in seje odbora OOS, so bili v teh dneh na programu tudi posveti s sekretarji oddelkov ZK in predsedniki sindikalnih odborov ter konstituantne seje svetov delovnih enot. Konstituantna seja delavskega sveta je sklicana za jutri 16. t. m., medtem ko bodo konstituantne seje komisij v obratih prihodnji teden. V času od 21. do 29. t. m. bo-

do po delovnih enotah aktivni komunistov, ob koncu meseca pa je predvidena ponovna seja DSZ, na kateri bodo obravnavali osnove in pomen združitve slovenskih železarn in govorili o uvodnem pojasnilu statuta združenega podjetja. O teh vprašanjih bodo prve dni junija govorili na sejah svetov delovnih enot, na konferenci vodstvenih kadrov in na političnih aktivih, med 10. in 20. junijem pa na sestankih delovnih skupin.

Zelo konkretno zastavljen delovni program družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov Železarne s točno navedbo časovnih rokov in odgovornih oseb za-

gotavlja, da bo o teh osnovnih vprašanjih lahko seznanjen sleherni član delovnega kolektiva in tudi imel možnost ustvarjalnega in kritičnega sodelovanja pri oblikovanju naše bodočnosti.

Aktivno se bo v ta prizadevanja vključilo tudi naše glasilo ŽELEZAR in delovni kolektiv sproti obveščalo o izvajanju delovnega programa in objavljalo vse ustvarjalne in kritične pripombe naših sodelavcev ali grupe oz. organov po vprašanju intenziviranja sanacijskih prizadevanj kolektiva in po vprašanju osnov za združitve slovenskih železarn.

Letos že 16.520 din spodbudnih nagrad in odškodnin

Uprava naše Železarne je skupaj z organi samoupravljanja zelo zainteresirana, da vzbudi med vsemi člani kolektiva, še prav posebej med neposrednimi proizvajalci, zanimanje za večjo aktivnost na področju izumiteljstva, novatorstva in racionalizatorstva. Z izboljševalnimi predlogi lahko še povečamo delovno varnost, preprečimo številne kvare, ki povzročajo zastoje in izpade proizvodnje in s tehničnimi izboljšavami izboljšamo proizvodnjo in zmanjšamo režijo. Dosedanja prizadevanja iznajditeljev, novatorjev in racionalizatorjev zaslužijo vse priznanje in pohvalo delovnega kolektiva.

Komisija in odbor za oceno izboljševalnih predlogov sta letos zasedala že petkrat in obravnavala 25 v zadnjem času izdelanih in v proizvodnjo uvedenih izboljševalnih predlogov. Vseh 25 izboljšav je bilo pozitivno ocenjenih in nagrajenih.

V letošnjem prvem četrtletju je bilo avtorjem tehničnih izboljšav izplačanih 16.520 din pavšalnih nagrad in odškodnin. To je lepo in veliko priznanje našim iznajditeljem, novatorjem in racionalizatorjem.

Na zadnji peti seji odbora za izume in racionalizacijo 9. t. m. je bilo sedmim avtorjem štirih zelo dobro izvedenih izboljševalnih predlogov izplačanih 3.300 din pavšalnih stimulativnih nagrad, priznanj in odškodnin.

Najvišja odškodnina je bila priznana inž. EMILU AZMANU, asistentu VEN valjarne Bela, ki je z izvirno izvedbo omogočil ločeno napajanje in pogonjanje dveh vročih navijalcev v valjarni

trakov prek transformatorja in usmernika iz energetskega vira hidroelektrarne Moste ali hidroelektrarne Zasip. Avtorju je bila za njegovo tehnično izboljšavo št. 1837, ki izkazuje velike prihranke na porabi električne energije in omogoča lažje in cenejše vzdrževanje elektro in ostalih naprav valjarne trakov, odobrena in priznana enkratna odškodnina v višini 1.500 din.

Štirje avtorji izboljševalnih predlogov št. 1839 in 1840, ki so samoiniciativno izdelali kvalitetne dize in gorilce za mazut za potrebe peči v šamotarni, so prejeli enkratno skupno pavšalno odškodnino v višini 1.200 din.

TONE DOLENC, TONE TEPINA, LADO LIKOVIČ in ZLATKO LIPOVSEK so v kvalitetno in vzdržno izdelavo novih mazutnih diz in gorilcev za potrebe peči v šamotarni vložili veliko truda, znanja in dolgoletnih izkušenj. Uspelo jim je izdelati

kvalitetnejše in cenejše dize in gorilce za mazut od originalnih in ki v vsakem pogledu ustrezajo potrebam visokih temperatur. Odgovorni in pristojni strokovnjaki iz toplotnega gospodarstva in plinske ter vodne energije so z novim izdelkom vsestransko zadovoljni. Novi kvalitetni gorilci in nove vzdržnejše dize za mazut občutno zmanjšujejo zastoje in vzdrževalne stroške.

Strojna vzdrževalca na plavžih SLAVKO PANJtar in ANTON MEDJA sta s tehnično izboljšavo št. 1836 bistveno poenostavila in olajšala ter pocenila zamenjavo in vlaganje tračnic v žleb silosa med drobilci v novi aglomeraciji. Člani odbora za izume in racionalizacijo so avtorjema za dobro izboljšavo priznali enkratno skupno, pavšalno odškodnino v višini 600 din.

Pospešeno in objektivno ocenjevanje izvedenih izboljševalnih predlogov in stimulativno nagrajevanje prizadevnih in uspešnih avtorjev v naši Železarni ugodno vpliva na iznajditeljstvo, novatorstvo in racionalizatorsko dejavnost.

Vsem nagrajenim avtorjem se zahvaljujemo za njihov delovni in ustvarjalni polet in jim čestitamo k doseženim uspehom ter priznanim in izplačanim odškodninam.

UVOZILI SMO ALŽIRSKO RUDO

Za potrebe plavžev je Železarna naročila v Alžiru 5.000 ton železove rude oziroma limonita. Doslej je bilo dobavljeno 4.070 ton. Za našo Železarno oziroma plavž je ruda zanimiva zato, ker je skoraj samohodna (ni potrebno dodajati apnenca). Ruda vsebuje 56,30 % železa in 2,2 % mangana.

O rezultatih, kako se bo obnesla alžirska ruda v naših plavžih, bomo po preizkusnem obdobju tudi poročali.

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA V ŽELEZARNI

od 17. do 23. 5. 1969

SOBOTA, 17. 5., od 20. do 8. ure: PAVEL DEBELJAK, toplotna energija.

NEDELJA, 18. 5., od 8. do 20. ure: FRANC PESJAK, OTK.

NEDELJA, 18. 5., od 20. do 8. ure: FRANC GASPERIN, valjarna žice.

PONEDELJEK, 19. 5., od 20. do 8. ure: JANEZ GMAJNAR, strugarna valjev.

TOREK, 20. 5., od 20. do 8. ure: MARJAN MRAK, elektro jeklarna

SREDA, 21. 5., od 20. do 8. ure: inž. BOGOMIR ZUPAN, plavž.

ČETRTEK, 22. 5., od 20. do 8. ure: inž. ROMAN RIZMARIČ, Javornik II.

PETEK, 23. 5., od 20. do 8. ure: inž. JOŽE NOVAK, OTK.

Dežurni ima sedež v pisarni tajništva tehničnega in proizvodnega direktorja, tel. 225 — ob odsotnosti kličite tel. 410.

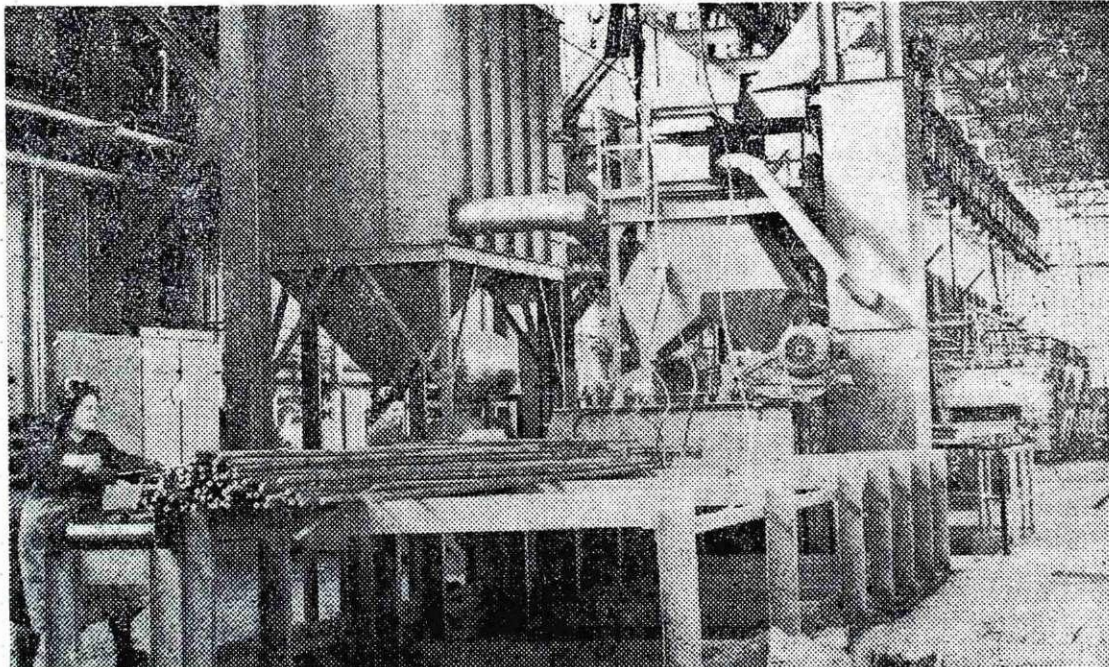
Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasnih deskah vseh vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

PREKLIC IZKAZNIC ZA VSTOP V ŽELEZARNO JESENICE

Preklicujemo veljavnost izkaznic za vstop v železarno Jesenice, ki so bile izdane na naslednja imena: Franc Hrast, roj. 9. 9. 1919, livarna, Janko Močnik, 14. 5. 1950, VEN, Marija Grah, 13. 9. 1940, gospodarsko računski sektor, Dušan Jakac, 26. 1. 1920, martinarna, Franc Škrjanec, 7. 9. 1940, HVŽ, Ahmed Mušič, 14. 4. 1950, transportne službe, Johan Andres, 18. 9. 1937, transportne službe, Valentin Pogačar, 24. 12. 1925, nadzorna služba, Ljubo Stanojevič, 23. 2. 1935, martinarna, Rahmo Midžon, 1932, martinarna, Ivan Direnberg, 14. 11. 1933, Javornik I, Lucija Smolič, 7. 12. 1937, Javornik I, Branko Zorko, 4. 8. 1946, HVŽ, Elizabeta Beguš, 1927, TPD, Milan Jan, 6. 7. 1949, HVŽ, Muharem Zerič, 3. 6. 1950, transportne službe, Idriz Talič, 1942, Javornik II, Jože Poljanec, 24. 1. 1943, transportne službe, Mirko Rajtarič, 28. 10. 1919, martinarna, Stefan Radež, 11. 10. 1929, martinarna, Sulejman Suvič, 3. 5. 1942, martinarna, Anton Hozjan, 9. 6. 1944, šamotarna, Franc Zmida, 1937, transportne službe, Franc Bizjak, 15. 3. 1916, PIV energija, Janez Fon, 25. 5. 1935, VEN, Ante Atlja, 27. 8. 1948, valjarna žice, Hamdija Sabi, 1. 3. 1938, valjarna Bela.

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

Delavke pri peskarskem stroju v jeklovleku

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

PK ZMS Železarne o svojem delu

Na zadnji seji predsedstva konference ZMS Železarne so govorili o delovnih akcijah in o nekaterih kadrovske spremembah.

Delovne akcije nas trenutno nekoliko »žulijo«, ker smo šli na delo brez predhodnih pogodb in zdaj nihče ne ve, »kdo pije in kdo plača«, kakor bi lahko rekli. Električarji dobro napredujejo pri demontaži električnih strojev in druge elektro instalacije v stari valjarni žice.

Tudi podiranje peči uspešno napreduje, le da so nekateri mladinci kar med delom zapustili svoje prostovoljno prevzete obveznosti in odšli domov.

Dogovorili so se, da bodo z naročnikom točno določili, kaj bodo delali in koliko ter kakšen bo njihov učinek v denarju. Potem so obravnavali še nekatere kadrovske probleme in spremembe, medtem ko sklepati niso mogli, ker seja ni bila sklepna.

Ugotovili so, da se je spominskega pohoda Ob žici okupirane Ljubljane udeležila ekipa mladine Železarne in se tudi dobro odrezala.

Sejo je vodil sekretar tov. Rebolj, ker je predsednik Ipavec odsoten.

Jamo

Razgovor z Radovanom Bojanićem

Večkrat sem že slišal pritožbe mladincev, ki so prišli iz drugih republik, da so premalo upoštevani in celo zapostavljeni. Hotel sem o tej stvari zvedeti nekaj več in sem zaprosil za razgovor 19-letnega električarja s plavža Radovana Bojanića. Vsi ga poznajo kot dobrega delavca in tudi humorista. V delavnici je priljubljen, ker ima prijeten odnos do kolegov.

Radovan, prosim, če za našo mladinsko rubriko poveš nekaj več o tvoji dosednji življenjski poti?

Rojen sem v Turjaku pri Bosanski Gradiški, kjer sem tudi delal osnovno šolo. Po osnovni šoli sem obiskal ŠCM v Sisku, kjer sem si pridobil poklic električarja. Na Jesenice sem prišel 18. 12. 1968 in to zato, ker v Sisku nisem dobil službe.

Kako se počutiš med Slovenci?

Odlično. Počutim se kakor doma. Z ljudmi se dobro razumem in to je najboljšje, kar mora biti.

Kakšne načrte imaš za prihodnost?

Za prihodnost nimam načrtov. Vem le to, da bom moral jeseni v JLA in da ne mislim, čeprav je lepo tukaj, ostati na Jesenicah celo življenje.

Kaj misliš o društvenem in družabnem življenju na Jesenicah in ali se kje udeležuješ?

Društveno življenje se mi zdi dokaj razgibano in sproščeno, vendar se praktično nikjer ne udeležujem. Rad bi se vpisal v športno društvo, oziroma tam aktivno delal. Na plesne zabave sicer ne hodim, ker ne plešem, morda je to moja slabost, zelo rad pa poslušam narodno in zabavno glasbo, predvsem kakšno polko.

Kaj misliš o mladinski organizaciji?

Vse najboljše, mislim le, da bi mladinska organizacija morala veliko bolj tesno sodelovati z drugimi organi in dejavniki, če hočemo doseči učinek, ki ga želimo.

Radovanu sem se zahvalil za razgovor. Nasmehnil se je kot vedno in šel. To je najbolj dober človek vesele narave, kar jih na plavžu poznam. V svojem pogovoru uporablja že precej slovenskih besed, ima voljo do učenja in napreduje.

Tako lahko ta kratek razgovor zaključim z mislijo, da so ljudje v večini primerov sami krivi, če se čutijo ločene ali zapostavljene v družbi. Morda se od nje sami tudi preveč izolirajo, ali nimajo do nje pravega odnosa. Radovan, kakor smo razbrali, se ne čuti niti osamljenega, niti izoliranega, to pa zato, ker se je tudi sam z vedrostjo vključil v sredino, v kateri živi.

Jamo

Obvestilo mladim strojnimi vzdrževalcem

Vse mladince strojnega vzdrževanja Jesenice obveščamo, da bo v torek 20. t. m. ob 13. uri v sejni sobi na obratovodstvu strojnega vzdrževanja Jesenice sestanek, ki ga bo vodil Marjan Drolc. Mladinci, udeležite se tega sestanka v čim večjem številu, kajti razpravljali boste o vas samih in o vašem aktivu.

Na dnevnem redu bo vprašanje požitve dela aktiva, mladinske delovne akcije in integracija slovenskih železarn.

Če želimo, da bo mladinska organizacija tudi v naši delovni enoti zaživela, moramo mladinci veliko bolj prizadevno sodelovati in pomagati pri krepitevi svoje organizacije.

Kako naj vzdržujemo?

Pred proizvajalci in vzdrževalci delovne enote plavž stojijo vsak dan zahtevnejše naloge. Proizvodni program iz leta v leto povečujemo, strojne naprave pa so še ved-

no iste, samo da so vsako leto bolj iztrošene. To zahteva tako od proizvajalcev kakor tudi vzdrževalcev vedno več nege, forsirana proizvodnja na starih proizvodnih napravah pa povzroča tudi vedno več zastojev. Analiza zastojev nam kaže, da sami plavži zmorejo forsirano proizvodnjo, saj so zastoji zaradi strojnih okvar res minimalni in nikdar ne presegajo 1% koledarskega fonda, medtem ko zastoji na strojnih napravah v pripravi vložka kažejo drugačno sliko in presegajo normalno mejo. Posebno je to značilno za staro aglomeracijo in pražilno peč, ravno ta dva oddelka pa sta za plavže izredno pomembna. Zaradi stalnih zastojev na teh dveh agregatih so zaloge predelanega vsipa za plavže minimalne in nam vsak zastoj na teh povzroča težave na pečeh.

Obratovodstvo plavžev se vedno bolj pogosto pritožuje na slabo vzdrževanje. Te pritožbe so v glavnem upravičene, vendar sami vzdrževalci na plavžu ne zmorejo vsega dela predvsem zaradi pomanjkanja delavcev.

Po normativu imamo skupaj z vodjem 48 delavcev, od tega jih je bilo v staležu do 1. maja samo 38, ker sta pa

dva delavca že več kot pol leta odsotna, jih imamo na delu samo še 36, vendar ne sme nobeden biti bolan ali na dopustu. Če pa bi koristili dopust ali če bi kdo boloval, se ta številka še zmanjša.

Z obratovanjem novih naprav za razkladanje rude in koksa smo sicer uspeli

zmanjšati obseg fizičnega dela in tudi zmanjšati stojnine, vendar zaradi teh novih naprav nismo ustavili nobene stroja starih naprav, razen da smo nekoliko razbremenili portalni žerjav. Za vzdrževanje novih naprav imamo angažiranih za vzdrževanje stalno pet ključavničarjev, na gradnji nove aglomeracije imamo tudi stalno zaposlene tri ključavničarje, tako da

nam ostane za vzdrževanje stare priprave vložka samo še 28 delavcev. Od teh sta še dva invalida dela in lahko delata samo v delavnici. Ravno tako imamo enega stalno v kamnolomu, ki poleg vzdrževanja dela tudi orodje — tako jih ostane samo še 25. Za tak obseg vzdrževalnih del kot je to na plavžu, mnogo premalo. S 1. majem pa se je stanje še poslabšalo, ker sta zapustila obrat še dva delavca.

Plavži obratujejo neprekinjeno, zato moramo imeti tudi nedeljsko dežurno službo. Ker pa ne morejo delati delavci sedem dni v tednu, morajo koristiti proste dneve, kar nam položaj še poslabšuje. Poleg rednega vzdrževanja na plavžu morajo vzdrževalci delati tudi na vseh napravah, katere trošijo plavžni plin tudi izven območja plavžev.

Pomoči iz centralnih delavnic razen pri večjih remontih ne dobimo, ker so delavci zaposleni na ostalih oddelkih. Za drobna vzdrževanja jih ne moremo koristiti, ker so na plavžih vzdrževalna dela kombinirana s strojnimi in montažnimi deli, ta pa so v centralnih delavnicah strogo ločena. Specifični pogoji dela zahtevajo torej ljudi, ki delajo stalno na plavžih. V nasprotnem primeru bi se zastoji še podaljšali in stroški vzdrževanja bi bili še večji.

Poleg teh težav nam vzdrževanje strojnih naprav otežuje še neredna dobava rezervnih delov. Kljub temu, da imamo organizirano tehnično službo, katera naj bi imela nologo skrbeti za pravočasno izdelavo in dostavo rezervnih delov, to ne gre in so še vedno vodje oddelkov tisti, ki morajo precej časa izgubiti za razne urgence. Ravno tako nam povečujejo zastoje slabi rezervni deli in pa slabo popravljivi valjni motorji. Centralne delavnice so verjetno premalo zainteresirane za dobro delo proizvodnik obratov, kajti njihov osebni dohodek ni vezan na uspeh proizvodnje.

Torkar

42. seja UO

(nadalj. s 1. str.)

poročilom imeli umestne pripombe pa se le-te niso odražale v sklepih upravnega odbora. Menil je, da je to pri bodočih odborih treba popraviti.

S tem je bila seja zaključena in je bilo zaključeno tudi določeno obdobje delovanja organa samoupravljanja, ki ga zakon kot takega več ne predvideva. Namesto upravnega odbora bomo imeli 10 odborov, vsak bo specializiran za svoje področje, vsak odbor bo v tem področju imel samostojne pravice odločanja, v vsakem bodo delovali tudi strokovnjaki tega področja. Zaželimo srečo tem novim odborom z upanjem, da bodo delali še boljše kot doslej upravni odbor, da bo njihovo delo bolj specializirano, bolj strokovno in bolj ekspeditivno, predvsem pa da bo v teh odborih prišla bolj do izraza osebna odgovornost vsakega posameznega člana.

Železarska tehnologija v prihodnjih desetih letih

AVTOMATIZACIJA

Avtomatizacija je brez dvoma tisti fenomen, pri katerem lahko pričakujemo v prihodnjih desetih letih hitrejši napredek kot v bližnji preteklosti. Kljub velikim današnji popularnosti avtomatizacije v tehniki na sploh in tudi v železarstvu ter obširni tehnični literaturi je bil direkten napredek na tem področju sorazmerno majhen, če upoštevamo predvidevanja pred desetimi leti. Vendar pa smo že doživeli vrsto njenih različnih uporab. Ena izmed prvih je bila regulacija razmerja gorivo:zrak v SM in valjarniških pečeh. Prav tako je že 20 let poznana avto-

matična kontrola temperature oboka in vleka. Danes pa poznamo precej popolnejšo avtomatizacijo obratovanja plavžev in kisikovih konvertorjev.

V valjarnah je danes avtomatska kontrola dimenzij valjanega materiala že izredno razširjena. Za programiranje lahko uporabljamo usluge elektronskih računskih strojev. Na splošno so ti stroji v železarski industriji zelo uporabni za kontrolo naročil, evidenco proizvodnje, izračun proizvodnih stroškov in podobno. V glavnem pa bo treba celotno kontrolo posameznih železarskih procesov šele uresničiti v bodočnosti. Vendar tudi to ni

več daleč, kajti delno, kot sem že omenil zgoraj, je to že sedaj v rabi. Kot primer lahko navedem, da je osnovni podatek v obratovni kontroli plavža razmerje CO/CO₂ v plavžnem plinu. Njegova določitev z modernimi pripomočki za analizo plinov danes ni težka. V bodoče bo potrebna samo zagotovitev točnosti takšne naprave. Isto velja tudi za nepretrgane meritve nekaterih obratovnih pokazateljev v jeklarskem procesu. Med njimi vidimo že danes določeno napredek pri določevanju kemične analize, temperature in tudi teže raztaljenega jekla. Prav tako smo dosegli že lep napredek pri pripravi mešanice za sin-

Seja tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarne

Izvoljeni novi organi

V petek 9. t. m. je bila v Delavskem domu pri Jeleni prva seja novoizvoljenega tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarne. Najprej so izvolili nove organe tovarniškega odbora, nato analizirali volitve novih samoupravnih organov ter govorili o predlogih, ki jih bo predsednik Srečko Mlinarič posredoval na konstituantni seji DSŽ. Prav tako so razpravljali o programu dela družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov za maj in junij.

Na občnem zboru osnovne sindikalne organizacije je bilo izvoljenih 69 članov tovarniškega odbora. Takrat je bil za predsednika izvoljen tudi Srečko Mlinarič. Na seji tovarniškega odbora pa so za podpredsednika izvolili Tomaža Klinarja, tajnika Vinka Pavlenča in blagajnika Matevža Maleja. Predsednik nadzornega odbora bo Mirko Zupan. Izvoljenih je bilo devet članov predsedstva in sicer: Srečko Mlinarič, Tomaž Klinar, Vinko Pavlenč, Matevž Malej, Jože Lenar, Zdravko Pogačnik, Franc Kalan, Karel Pogačar in Mirko Zupan. Poleg članov predsedstva so izvolili tudi šest komisij. — Predsednik komisije za delo s sindikalnimi odbori bo Jože Lenar s transportnih služb, — Zdravko Pogačnik bo vodil komisijo za prošnje, pritožbe in socialna vprašanja, Marica Šmon pa komisijo za oddihe in izlete. Komisiji za kulturo in izobraževanje bo odslej predsedoval Franc Kalan, komisiji za šport in rekreacijo pa Janez Oven iz HVŽ, medtem ko bo komisija za arhiv in inventar vodil Stane Torkar s strojnega vzdrževanja.

Člani tovarniškega odbora so bili na seji tovarniškega odbora seznanjeni tudi z rezultati volitev novih samoupravnih organov, ki so bile 29. aprila. V volilnem imeniku je bilo vpisanih 6.424 volivcev, od tega pa je glasovalo 5.314 volivcev, ali 82,8 %. Neveljavnih glasovnic za DSŽ je bilo 9,5 %, za svete delovnih enot pa 11,2 %. Neveljavnih glasovnic za komisije v obratih je bilo 10,6 %. Kljub

štiriizmenskemu delu in 16 odstotni odsotnosti zaradi bolezni in dopustov so rezultati volitev zadovoljivi. Le v elektrodnem oddelku so bili tokrat rezultati volitev nekoliko slabši kot pri prejšnjih volitvah samoupravnih organov.

Na jutrišnji konstituantni seji DSŽ bo predsednik osnovne organizacije sindikata Srečko Mlinarič posredoval predlog tovarniškega odbora za izvolitev novih samoupravnih organov. Po tem predlogu naj bi bil še naprej predsednik DSŽ Franc Kobentar, njegov namestnik pa Branko Stare. Za predsednika odbora za poslovno politiko je predlagan inž. Emil Ažman iz VEN. Odbor za osnovna sredstva naj bi vodil Janez Peternel iz strojnega vzdrževanja, odbor za plan in finance Anton Komljanc iz HOP, odbor za dohodek in sistem Ludvik Kejžar, strojno vzdrževanje, odbor za kadre Janez Tušar s kadrovskega sektorja, odbor za varstvo pri delu in socialno zdravstvo Branko Stare, odbor za življenjske pogoje in rekreacijo Janez Kavčič in odbor za informacije in tovarniški tisk Franci Pogačnik. Odbor za splošne zadeve naj bi vodil Zdravko Črv iz valjarne profilov, odbor za izume in racionalizacijo pa inž. Janez Faletič iz strojnega vzdrževanja. Poleg teh odborov bo na jutrišnji seji konstituiranih še šest komisij, ki naj bi jih vodili:

— komisijo za delovna razmerja Vlado Stenovec iz žeb-larne,

— komisijo za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti Rado Pintar iz valjarne 2400,

— komisijo za pritožbe Franc Tavčar iz valjarne 1300,

— komisijo za stanovanjska vprašanja Franc Ravni-har iz valjarne žice,

— komisijo za varstvo žena, mladih delavcev in invalidov Tončka Divjak iz elektrodnega oddelka in

— komisijo za skrb za bor-ce NOB Slavko Markelj iz jeklovleka.

Pri obravnavi programa družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov so predvsem poudarili pomen konstituiranja samoupravnih organov in priprave na izvedbo referendumov o združitvi slovenskih železarn. — Istočasno je bilo rečeno, da je sestavni del predhodnih nalog nadaljnje aktiviranje kolektiva za še bolj uspešno izvajanje sanacijskega programa.

Tovarniški odbor ostro obsoja nepremišljeno in nepre-verjeno izjavo Marjana Ro-žiča, sekretarja centralnega odbora ZSJ v zvezi z dogodki v martinarni, objavljeni 18. aprila v časopisu Politika, ko je izjavil: »Štrajk je posledica slabih samoupravnih odnosov, to je posledica pre-majhnega angažiranja komu-nistov in sindikata, štrajk je direktna kritika konkretnega družbenopolitičnega angažira-nja komunistov in sindikata.« S to izjavo je naredil politično škodo kolektivu, posebej še samoupravnim organom, sindikalni organizaciji in ZK, ki si prav sedaj zelo prizadevajo, da bi izboljšali položaj Železarne ob izpolnjeva-nju že sprejetega sanacijskega programa na vseh ravneh. Zato tovarniški odbor osnov-ne organizacije sindikata ne bo mogel več podpirati nje-govih prizadevanj v raznih forumih.

Sto let socialističnega gibanja v Sloveniji

(nadaljevanje)

Med slovenskimi delavci, preganjanimi v zvezi z »anarhizmom«, naj omenim še Ljubljancana Franca Kešetā, ki so ga aretirali v Varaždinu zaradi zabavljic na monarhijo, zaradi katerih so ga pregnali z Ogrske z odgonom v Ljubljano, kjer se je prav tedaj pričela

Gonja proti Železnikarjevemu krogu

Kljub temu, da so bili uspehi ljubljanskega delav-skega izobraževalnega društva skromni, društvo ni prenehalo delovati, saj se je zavedalo, da je rdeča kal prihodnosti. Delavci, razočarani nad slovenskim kleri-kalizmom, so čedalje bolj prehajali »v tabor narod-njakov-liberalcev«. V Sokolu in čitalnici so se shajali z meščani tudi zavednejši delavci, vendar je bilo le pičlo število takih, ki so že tedaj vedeli kaj o socializ-mu... »Ljubljanski »purgarji« jih niso radi gledali... Demokratična načela liberalcev so ostajala samo na papirju,« poroča poročevalec o začetkih delavskega gi-banja in socialne demokracije pri Slovencih. Tako so narodnjaki izgubili marsikaterega delavskega člana ki je potem našel pot med prve slovenske socialiste, ki so se bavili z delavskim vprašanjem in »proučevali tu-di probleme, ki viharijo svet in dajejo obeležje nove-mu času«.

Tako je ljubljansko delavsko društvo dočakalo leto 1880. Takrat je umrl član društva limar Noli. Na nje-govem pogrebu so člani nosili vence z rdečimi trakovi, na katere je postal pozoren krojač Franc Železnikar (1843—1903), ki se je pet let poprej vrnil v domovino, prej pa kot krojaški pomočnik potoval po svetu. V ča-su francosko-pruske vojne je bil v Franciji, v Parizu, kjer se je navdušil za socialistične ideje in se leta 1871 udeležil tudi bojev za ustanovitev in obrambo Pariške komune, po porazu le-te pa je seveda moral zbežati iz Pariza in Francije, če se je hotel rešiti pokoljev, ki jih je nad komunardi počenjala francoska reakcija. »Vnet za pravo svobodo, poln ljubezni za proletariat«, je pri-stopil med člane ljubljanskega delavskega izobraževal-nega društva, njegov pristop pa je postal »odločilen za nadaljnje delavsko gibanje v Sloveniji.« Železnikar je za delo v društvu pridobil nekatere ljubljanske obrt-nike, društvo pa je zaradi njegovega prizadevanja v resnici zaživelo, prirejalo sleherni mesec javne shode, na katerih je obravnavalo pereča vprašanja in »kritiko-valo vse, kar je bilo gnilega v Ljubljani in sploh v slovenskih deželah«. In tega je bilo dovolj! Liberalci in klerikalci so se prepirali med seboj in obtoževali drug drugega kot »izdajalce domovine in narodov«. V resnici pa niti prvi, niti drugi na narod niso mislili, marveč samo na svoje strankarske interese. »Za kmeta niso imeli časa, na delavca pa sploh nikdar mislili niso.«

»Ljudski glas«

Kljub težkim časom in težavam za organiziranje slovenskega delavstva, je Železnikar poizkušal širiti socialistično miselnost in soočiti slovensko javnost s položajem delavstva v slovenskih deželah tudi s pomočjo tiska. V ta namen se je poslužil »Ljudskega glasa«, ki sicer ni bil nikakršen socialistični časopis, (Ljudski glas je začel izhajati 1. maja 1882 kot polmesečnik. Takrat ga je izdajal upokojeni davčni uradnik Ferdi-nand Suhadobnik, urejal pa ga je v prvih letih časnika Filip Haderlap, dotlej član uredništva »Slovenca« a nato urednik celovškega časnika »Mir«), bil pa je prvi poizkus opozicionalnega glasila splošne demokra-tične ljudske smeri mimo slovenske narodne gospode in tudi proti njej. Ta časopis je začel Železnikar upo-rabljati kot glasilo svojega obrtniško-delavskega kroga, saj je »Ljudski glas« nasproti zgolj narodni politiki meščanstva poudarjal tudi gmotne interese delovnih slojev in izražal poleg maloobrtinskih tudi delavske težnje, kakor na primer v članku »Kedaj bo tudi nam solnce sijalo?« objavljenem v 11. številki »Ljudskega glasu«, dne 1. junija 1883:

(nadaljevanje)

tranje, vsipa za plavže in pri nekaterih delovnih operacij-jah v kisikovih konvertorjih. Mnenja sem, da ni preveč optimistično, če računamo v prihodnjih desetih letih na popolno avtomatizacijo posa-meznih obratovnih faz v proizvodnji grodlja in suro-vega jekla. S tem bomo pri-hranili na delovni sili in isto-časno zagotovili bolj enako-merno kvaliteto proizvedene-ga jekla.

PREDELOVALNI OBRATI

Tehnični napredek v prede-lovalnih obratih, ki zaklju-čujejo tehnološki proces v železarnah, je tako hiter, da je težko napovedati, kako bo potekal razvoj za več let na-prej. Končna predelava in razvoj prodaje sta med se-boj tesno povezana. Vzrok je

v veliki konkurenci drugih materialov, predvsem umet-nih mas, kar pospešuje hitro izpopolnjevanje posameznih postopkov. Kot primer lahko navedem proizvodnjo bele pločevine, ki je v zadnjih 15 letih obdržala 15 % delež v vedno bolj naraščajočem tržišču embalaže. To ji je uspelo s povečanjem hitrosti proizvodnih agregatov in s stalnim izpopolnjevanjem same tehnologije. Slaba stran pri tem so povečani investicijski stroški ter stalne mož-nosti za spremembo povpraševanja po tem izdelku.

To spreminjanje tehnologi-je v predelovalnih obratih se bo brez dvoma nadaljevalo tudi v prihodnjih letih. Spre-membe bodo poleg trakov in žice zajele tudi pločevino. Mnogo naporov bo vloženi tudi za doseganje znižanja in-

vesticijskih stroškov v teh obratih. Kot primer lahko na-vedem današnjo situacijo pri predelavi trakov, ko je mno-go dela in stroškov potrebno samo za njihovo odvijanje in ponovno navijanje ter prena-šanje iz enega oddelka v dru-gega. Zato bodo v prihodnje nedvomno skušali te drage in zamudne delovne operacije čim bolj poenostaviti.

V prihodnjih letih lahko ra-čunamo tudi na postopni razvoj prevlečenja različnih železarskih izdelkov s kovin-skimi in nekovinskimi prevlekami. Tu gre tako za pre-vlečenje s kositrom, cinkom, plastičnimi materiali in po-dobno. Na tem področju ostajajo še zelo velike mož-nosti razvoja tudi za prihod-njih deset let.

(nadaljevanje)

Delitev dela med livarnami

ZDA — Po podatkih severnoameriške družbe za ferozlitine »American Metal Climax Inc.« bodo svetovne potrebe za posebne ferozlitine v letu 1975 z ozirom na današnje stanje znatno narasle. V letu 1967 so železarne v svetu (brez socialističnih držav) porabile skupno 108.000 ton posebnih ferozlitin v vrednosti 1,2 milijarde dolarjev. Za leto 1975 predvidevajo porast porabe na 146.000 ton in povečanje vrednosti na 2,5 milijarde dolarjev. Med te posebne ferozlitine prištevajo: molibden, tungsten, titan, columbij, tantal, nikelj, kobalt, cirkon, vanadij in berilij.

(nadalj. s 1. strani)

posvetu na Jesenicah. Rečeno je bilo tudi, da brez naše jeklolivarne sploh ne bi shajali, ker bi v tem primeru izgubili številne stalne naročnike in je zato delitev dela ter tesno medsebojno sodelovanje izrednega gospodarskega pomena.

VPRAŠANJE: Jeklolivarna že dalj časa dela z zmanjšano zmogljivostjo, odkar so bili nekateri vaši sodelavci premeščeni v elektro jeklaro. Kako napreduje sedaj delo v jeklolivarni, kakšna je njena perspektiva in sodelovanje z železarno Ravne?

ODGOVOR: Za odgovor na vaše drugo vprašanje nika-

kor nismo v zadregi in smo delno že odgovorili v odgovoru na prvo vprašanje. Pri pomnimo naj le to, da železarna Ravne želi, da bi čim več odlitkov za lastne potrebe izdelali v domači livarni, ker sami v Ravnah tega ne zmorejo, ker bi morali opustiti del svoje — serijske proizvodnje.

Lani v oktobru smo skoraj za polovico zmanjšali proizvodnjo v jeklolivarni, toda uprava podjetja z ozirom na najnovejšo situacijo želi in tudi zahteva, da jeklolivarna z boljšo medsebojno organizacijo dela poveča proizvodnjo jeklolitine na 120 ton mesečno. To je za približno še enkrat večja proizvodnja od

sedanje. Takšno količino izdelane jeklolitine bi lahko dosegli le s preudarno politiko in ustreznimi kadrovskimi ukrepi.

Da bi povečali količino potrebne jeklolitine, bo treba postopoma premestiti nekaj delavcev iz sive livarne v jeklolivarno.

VPRAŠANJE: S katerimi problemi se v livarnah najpogosteje srečujete in kako jih rešujete? Bo teh problemov manj ali več po uvedbi skrajšanega delovnega časa?

ODGOVOR: Ko so začeli graditi novo električno peč Lectromelt, je naša jeklolivarna izgubila nekaj delovnega prostora. Zato je delovni prostor v naši jeklolivarni še vedno problem števil. 1. Obratovodstvo se dogovarja z vodjem delovne enote talilnice inž. Stankom Copom, da dobi jeklolivarna del kaluparskega prostora v zgornjem delu stare valjarne žice, ki je pred kratkim prenehala obratovati, ali pa prostor pred električno pečjo BBC. Toda prostor med omenjeno pečjo bi ustrezal le za srednje težke odlitke do 10 ton, medtem ko bo treba za težje odlitke oskrbeti ustrezen prostor v hali jeklarne pod žerjavi z veliko nosilnostjo.

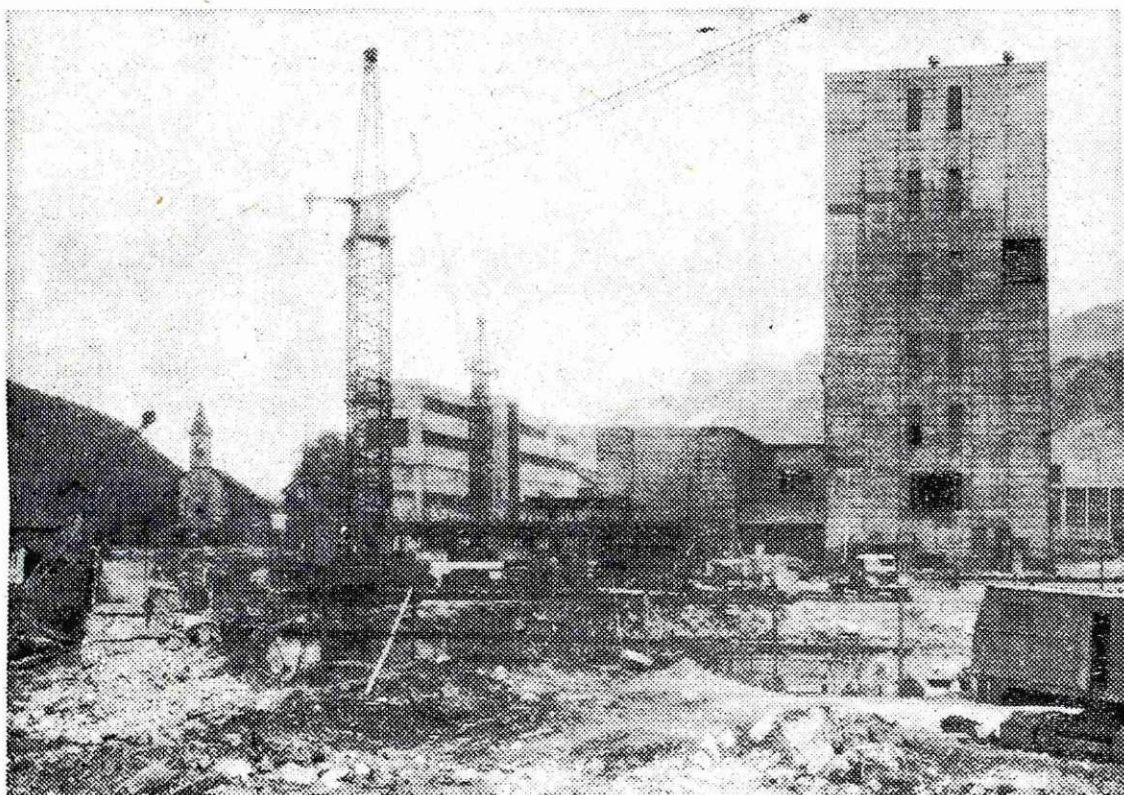
VPRAŠANJE: Samoupravni organi so tudi v vaši delovni enoti sprejeli oz. potrdili sanacijski program. Kako ga izpolnjujete in katere so osnovne značilnosti tega programa? Ker sanacijski program obravnava tudi gibanje proizvodnih stroškov, vas prosimo, da nam poveste nekaj tudi o tem.

ODGOVOR: Res smo bili livarji med prvimi, ki smo se

zavedali izrednega pomena sanacijskih programov. Stavili smo ga med prvimi in moramo reči, da smo pri izvajanju njegovih zahtev še kar uspešni. V sivi livarni smo povečali izplen od prejšnjih 87 % na 90 %, medtem ko je v jeklolivarni izplen večji za 1 % oz. smo ga povečali od 69 na 70 %. Upoštevati pa je treba, da bo v bodoče pri izdelavi zelo zahtevnih in težjih odlitkov, kjer je predvsem potreben dober napajalni sistem, izplen nekoliko nižji, toda istočasno bo vrednost izdelka zaradi visoke cene večja. Stroške vzdrževanja smo ob zelo dobri organizaciji dela in strogi kontroli izdaje naročilnic znatno zmanjšali za več kot 20 %. S tem pa tudi izpolnjujemo dve najvažnejši postavki v sanacijskem programu, ki so ga sprejeli oz. potrdili samoupravni organi.

Pogovor je postajal vse bolj zanimiv, zato smo se v našem dodatnem vprašanju zanimali za perspektivo in sedanji položaj jeklolivarne. Tov. Osvald, asistent v jeklolivarni, je povedal, da so dobili naročilo za izdelavo vodno hlajenih pragov v teži 4 tone, ki jih naroča Vatrostalna, in jih bodo vgradili v ogrevne peči. Naročilo je sestavljeno iz dveh kosov in so enega že odlili. Zanimiva je tudi ponudba Litostroja iz Ljubljane za odlitje 11 ton težkega zobatega kolesa Ø 5 m, ki ga bodo potrebovali za neko cementarno. Litostroj tudi želi, da bi grobo strojno obdelavo opravili v naših strojnih delavnicah. Za izvedbo tega naročila se obratovodstvo livarne že dogovarja z obratovodstvom naših strojnih delavnic.

—or

Z odstranitvijo rak so se dela pri izgradnji nove aglomeracije zelo pospešila

● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton

Železova ruda v letu 1968

V letu 1968 lahko vidimo nadaljni porast porabe železove rude v svetu. Skupno so nakopali v letu 1968 v vseh rudnikih na svetu 667,4 milijonov ton železove rude. To je za 37,4 milijona ton več kot v letu 1967. Glede na vsebnost železa v rudi pa so nakopali leta 1968 364,5 milijona ton oziroma za 20,7 milijona ton več kot v predhodnem letu.

Zanimiva je količina železove rude na posameznih celinah. To je razvidno iz spodnjih tabel, v katerih so navedene količine v milijonih ton in sicer naprej za celotno količino rude in nato za količino železa v rudi. Poleg tega je naveden še poprečen odstotek železa v rudi ter delež vsebnosti železa v svetovnem merilu. Pri vsaki celini so navedene tiste države, v katerih so nakopali več kot 5 milijonov te železarske surovine letno.

država	1967	1968	1967	1968	% Fe	% Fe svet
1. Sovjetska zveza	168,2	177,0	97,5	102,6	58	28,18
2. Francija	49,8	55,7	15,5	17,2	33	4,75
3. Švedska	28,2	32,3	16,9	19,4	60	5,32
4. Velika Britanija	12,9	14,0	3,6	3,9	28	1,08
5. Zahodna Nemčija	8,5	7,7	2,3	2,1	28	0,59

6. Luksemburg	6,3	6,3	1,5	1,5	25	0,44
7. Španija	5,0	5,6	2,5	2,8	50	0,78

Iz tabele vidimo, da je v Evropi daleč na prvem mestu Sovjetska zveza, ki pa vodi tudi v svetovnem merilu. Med ostalimi deželami je po absolutni količini na prvem mestu Francija, po vsebnosti železa pa Švedska. Razen Španije kopljejo v vseh ostalih deželah revno rudo, ki jo zato potrebujejo v velikih količinah. Zato je razumljiv zastoj in celo nazadovanje v kopanju rude v teh državah. Istočasno pa narašča uvoz visokovrednih rud iz prekomorskih dežel.

AZIJA

1. LR Kitajska	32,0	32,0	16,0	16,0	50	4,39
2. Indija	25,5	27,6	15,9	17,1	62	4,71
3. Koreja (skup.)	5,9	6,0	2,9	3,0	50	0,82
4. Malaja	5,4	5,3	3,0	3,0	56	0,82

Pri azijskih državah je na prvem mestu LR Kitajska. Vendar je treba vzeti navedene številke z določeno rezervno, ker uradni podatki že nekaj let niso znani.

Na drugem mestu je Indija, ki postaja iz leta v leto večji izvoznik železove rude na Japonsko in v Evropo. Obe Koreji in Malaja se šele postopno uveljavljajo na svetovnem tržišču za to važno železarsko surovino.

AMERIKA

1. ZDA	85,5	87,5	48,7	49,8	57	13,69
2. Kanada	37,7	43,0	23,3	26,6	62	7,32
3. Brazilija	25,3	25,0	17,2	17,0	68	4,67
4. Venezuela	17,1	17,0	10,9	10,8	64	2,99

5. Čile	10,7	11,6	6,8	7,4	64	2,05
6. Peru	7,6	7,5	4,6	4,5	60	1,24

Druga država na svetu po količini nakopane železove rude so ZDA. Vendar to ne zadostuje in jo še precej uvozijo iz Južne Amerike, Kanade ter Afrike. Izreden napredek je viden tudi pri Kanadi, ki iz leta v leto povečuje svoj izkop. Pri tem je važno, da gradi vzporedno z večanjem rudniških zmogljivosti tudi naprave za oplemenitev te rude. Tu gre predvsem za proizvodnjo peletov, ki jih potem izvažajo v ZDA in Zahodno Evropo.

Južnoameriške države postajajo iz leta v leto večji izvoznik železove rude v Zahodno Evropo, ZDA in na Japonsko. Na prvem mestu je Brazilija, ki izvažajo največ evropskim železarnam, medtem ko prodaja Venezuela največji del svoje rude v ZDA in na Japonsko.

AFRIKA

1. Liberija	17,2	18,2	11,5	12,1	67	3,35
2. Juž. Repub.	7,7	8,1	4,9	5,1	64	1,42
3. Mavretanija	7,4	7,5	4,8	4,8	65	1,34

Afriške države so šele v zadnjem času razvile svojo izvozno dejavnost za izvoz železove rude. Izjema sta Liberija in Južnoafriška republika. Prva zato, ker naglo razvija svoje, že prej ne majhne zmogljivosti. Poleg tega pa so v tej državi zgradili tudi prvo napravo na črni celini za proizvodnjo peletov. Svojo železovo rudo in pelete izvažajo ta država v Zahodno Evropo in ZDA.

Južnoafriška republika pa ima močno razvito železarsko industrijo. Zato porabi precej nakopane železove rude za lastne potrebe.

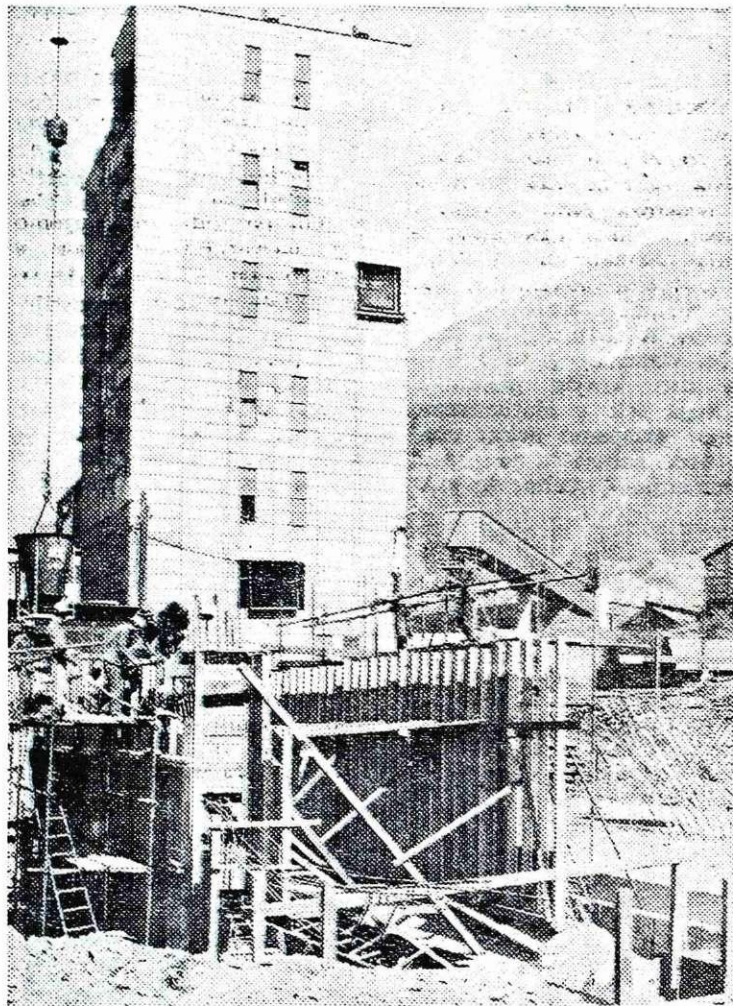

Predlog livarjev za skrajšani delovni čas

Trenutno sta v talilnicah samo še šamotarna in livarna, ki nimata skrajšanega delovnega časa. Zato so sektorju za ekonomiko pred nekaj dnevi poslali predlog z utemeljitvijo za prehod na skrajšani delovni teden. V predlogu je rečeno, da je bila livarna prva, ki je že v letu 1967 uvedla skrajšani de-

lovni teden in sicer postopoma, tako da so najprej delali 44 ur tedensko, pozneje so na predlog uprave podjetja in samoupravnih organov ponovno uvedli 48-urni delavnik. Sedanji predlog je sestavljen tako, da upošteva preusmeritev iz proizvodnje kokila na komplicirane jeklene vlitke. Ker nameravajo

zmanjšati število zaposlenih in dati večji poudarek kvalitetnejšemu asortimentu, bo tako vrednost na eno uro in moža večja in istočasno ustvarjeni vsi pogoji za skrajšani delovni teden, seveda ob enakih osebnih dohodkih. — Nadalje je v predlogu omenjeno, da bo v prihodnje siva livarna izdelala okrog 420 ton kokila manj, zato pa bo jeklolivarna proizvedla okrog 60 ton več strojne litine. — Kljub temu pa ne bo težav zaradi pomanjkanja kokila, ki jih bodo dobili iz železarne Štore, medtem ko bo železarna Ravne naši livarni odstopila precejšen del proizvodnje težkih in kompliciranih vlitkov.

Betoniranje temeljev za objekt »dobilnica rude« v okviru nove aglomeracije

● tehnični feljton ● tehnični feljton ●

Ostale afriške države kot Alžirija, Sierra Leone, Tunizija in druge pa prav tako postopno razvijajo svoje možnosti za povečanje izkopa in izvoza te železarske surovine.

Avstralija 17,8 23,3 11,1 14,6 63 4,03

Precejšnje količine nakopane železove rude za skoraj 6 milijonov ton kaže, da postaja peti celina iz leta v leto močnejši izvoznik na tem področju. Kupec so japonske železarne. Te so sklenile z avstralskimi rudarskimi družbami ustrezne pogodbe, s katerimi so se zavezale kupovati železovo rudo za deset in več let naprej.

Izvoz v Evropo zaradi dolgih prevoznih razdalj zaenkrat še ni prišel v poštev. Vendar je vprašanje, če se stanje že v bližnji prihodnosti ne bo spremenilo. Cenen prevoz z ladjami velike nosilnosti, visoka kvaliteta in nizka cena rude jo lahko napravi konkurenčno tudi za zahodnoevropske železarne.

Za zaključek še tabela, iz katere je razvidno po vrstnem redu deset držav, ki nakopujejo v svetu največ železove rude.

1. Sovjetska zveza	168,2	177,0	97,5	102,6	58	28,18
2. ZDA	85,5	87,5	48,7	49,8	57	13,69
3. Francija	49,8	55,7	15,5	17,2	33	4,75
4. Kanada	37,7	43,0	23,3	26,6	62	7,32
5. Švedska	28,2	32,3	16,9	19,4	60	5,32
6. LR Kitajska	32,0	32,0	16,0	16,0	50	4,39
7. Indija	25,5	27,6	15,9	17,1	62	4,71
8. Brazilija	25,3	25,0	17,2	17,0	68	4,67
9. Avstralija	17,8	23,3	11,1	14,6	63	4,03
10. Liberija	17,2	18,2	11,5	12,1	67	3,35

Železarski globus

JAPONSKA — Japonske železarne so proizvedle v letu 1968 skupno 66,89 milijona ton surovega jekla, kar je za 7,6% več kot v predhodnem letu. Delitev proizvodnje glede na posamezne agregate je naslednja: 73,7% LD jeklo, 18,2% elektro jeklo in samo 8,1% SM jeklo. Japonska je danes tista država, katere železarne proizvajajo največ LD in najmanj SM jekla. Letos se je tudi prvič zgodilo, da je padla proizvodnja SM jekla pod 10%.

MADŽARSKA — V začetku leta 1970 bodo pričeli graditi naftovod, ki bo direktno povezal Sovjetsko zvezo in Madžarsko. Njegova letna zmogljivost bo 10 milijonov ton nafte. Za njegovo izgradnjo bodo porabili okoli 50.000 ton cevi. Da bi zagotovili del teh cevi z domačo proizvodnjo, bodo izvedli ustrezne ukrepe, s katerimi bodo preusmerili določeno količino madžarskih železarskih proizvodov v cevi.

NIZOZEMSKA — Nizozemska železarna Hoogovens gradi napravo za proizvodnjo peletov. Ležala bo ob obali in bo največja na svetu. Njena proizvodna zmogljivost bo 2,5 milijona peletov letno. Kot surovino bodo uporabili uvožene prekomorske železove rude.

ROMUNIJA — Izgradnja največjega romunskega železarskega kombinata se postopno nadaljuje. Letos bodo zgradili še drugi plavž s koristno prostornino 1700 m³ in tretji kisikov konvertor. Vsi trije kisikovi konvertorji bodo imeli letno zmogljivost 2,5 milijona ton surovega jekla. Prav tako so tudi pričeli z gradnjo hladne valjarne.

Ko se majejo tla

(VARNOSTNI UKREPI V PRIMERU NARAVNIH NESREČ)

»POTRESI IN POPLAVE SO NESREČE, KI JIH NE MOREMO PREPREČITI — SE MANJ PA PRAVOCASNO PREDVIDETI. NJIH POSLEDICE LAHKO V PRECEJSNJI MERI ZMANJSAMO Z NACRTOVANJEM MEST IN IZGRADNJO ARMIRANO-BETONSKIH STAVB. TAKE STAVBE NAJBOLJE ZDRŽIJO POTRESNE SUNKE — IN KAR JE POGLAVITNO — OSTANEJO NEPOŠKODOVANE. POUČENJE NI NA TEM, KJE SE GRADI — TEMVEČ, KAKO SE GRADI...«

(Dr. T. Hisada)

1

Vsaki pet minut po en potres

Potresi so prirodni pojavi, ki so človeštvu skozi zgodovino pa tudi danes povzročili velike izgube, tako v materialnem pogledu kot v številu človeških življenj. Skozi stoletja se občasno javljajo potresi v različnih delih sveta — v glavnem pa v dveh predelih. Prvi je krožni pacifiški predel, drugi je alpski predel, v katerem se nahaja tudi naša država.

Potresi so značilni po krajših ali daljših močnejših sunkih s katastrofalnimi posledicami (porušena mesta, razpoke v zemeljski skorji, potopljeni otoki). Izvor potresa ali hipocenter se nahaja pod zemeljsko površino v litosferi t. j. v globini nekoliko kilometrov do nekaj desetih kilometrov. Mesto na zemeljski površini, ki se nahaja navpično nad hipocentrom imenujemo epicenter. Potresi so po jakosti največji v epicentru — javljajo se v obliki vertikalnih sunkov. Iz hipocentra se širijo na vse strani elastična valovanja v obliki longitudinalnega gibanja (vzdolžno valovanje) ter transverzalnega gibanja (prečno valovanje).

Longitudinalno valovanje se širi v litosferi (globina 100 km pod zemeljskim površjem) s hitrostjo 7–14 km na sekundo, transverzalo valovanje pa s hitrostjo 4–10 km/sek. Na zemeljski površini tako nastajajo površinska valovanja, ki povzročajo maksimalna premikanja tal. Krivulje, ki spajajo mesta z isto intenziteto (jakostjo potresa) imenujemo — izoseiste. Krivulje, ki spajajo mesta največje potresne jakosti pa — pleistoseiste. Območje epicentra je vedno omejeno s pleistoseisto nepravilne oblike. S proučevanjem potresnih valov se bavi seizmofizika odn. seizmometrija, s proučevanjem potresov pa seizmologija (seizmos — potres). Širjenje potresov beležimo s posebnimi aparati seizmografi. So zelo občutljivi in zaznamujejo najneznatnejše tresljaje zemeljske skorje.

Najpogostejši potresi imajo hipocenter v globini do 100 km, zelo redki so potresi s hipocentrom globine 100–700 km.

Potresi nastajajo povsod. V nekih predelih so pogosti, drugod redkejši ali pa izredni pojav. Vzrok zanje je različen. Ponekod nastanejo zaradi ugrezanja delov zemeljske skorje, ki so nad podzemnimi votlinami.

Pri pregledu letnih poročil seizmoloških zavodov vseh petih kontinentov — nas pogostost potresov preseneča. Vsaki pet minut zaznamujejo po en potres. Čez pet tisoč potresov letno občutijo ljudje v različnih delih sveta, a več kot sto potresov letno povzroči rušilne katastrofe — na srečo pogosto v nenaseljenih predelih in pod morjem.

V spominu so nam nedavni močni potresi na ozemlju Jugoslavije. V marcu 1960. leta je močan potres zajel južne dele naše države ter močno prizadel Tetovo in okoliške vasi. Januarja 1962. leta je sledila rušilna katastrofa v Makarski. Sestindvajsetega julija 1963 smo bili priča najbolj tragičnega potresa v zadnjih sto letih pri nas — rušenja glavnega mesta Makedonije — Skopja.

Potres v Skopju je bil po jakosti enak potresu v mestu Agadir na zapadni obali Afrike, kjer je pod ruševinami našlo smrt 12.000 ljudi. V Skopju je bila rušilna moč enaka, vendar število žrtev precej manjša. Vzrok potresu v Skopju je najverjetneje v tem: ogromni skalnati blok debeline več kilometrov, prav toliko tudi v premeru, ki se nahaja pod skopsko kotlino ni zdržal pritiska dveh drugih skalnatih blokov pod planinama Vodna in skopske Crne gore. Ogromna skalna gmeta pod skopsko kotlino se je premaknila, na perifernem delu se je pojavila razpoka. Pri tem so se ob razpoki premikali deli zemeljske skorje, kar je povzročilo močno tresenje tal — Skopske kotline. Kot vemo je Skopska kotlina sestavljena iz naplavljenih in usedlih slojev na dnu jezera izsušenega pred več deset tisoč leti.

Ob 50-letnici ZKJ, SKOJ in ZSJ

Marjana Homovec

Z našepturnej

Tovariš s črnim klobukom

Oglasil se je tovariš in uglajeno pozdravil. Bil je brezhibno oblečen. Ko je povedal geslo in kdo ga je poslal k nam, sem ga nezaupljivo pogledala in se nisem mogla takoj odločiti, naj mu na geslo odgovorim ali ne. V njegovem obrazu, ki je izdajal intelektualca, je za trenutek vzdrhtela vznemirljivost. Držal je v roki črn klobuk in ponovil geslo. Šele tedaj sem se mu dala prepoznati, da je prišel prav.

»Vidim, da ste previdni,« je rekel, ko mi je stisnil roko in na moje znamenje sedel na odkazani stol.

Nisem vedela, kaj naj bi odgovorila in sem se v zadregi samo nasmehnila.

»Razumem vas. Nevaren posel opravljate.«

»No, da...« sem rekla še vedno v zadregi.

»Nevaren posel,« je ponovil.

»Rada ga opravljam, ker koristni stvari,« sem postala zaupljivejša.

»Prav,« je rekel in se mi predstavil.

S spoštovanjem sem ga pogledala. Čutila sem se polaskana, da mi je povedal svoje ime, ki smo ga vsi poznali.

»Zaupam vam,« je rekel. »V vaših rokah sem in vašemu varstvu izročen. Kdaj greva na pot?« je vprašal.

»Na voljo sem vam vsak trenutek,« sem odgovorila.

»Tudi takoj?« se je razveselil.

Pritrdila sem.

»Rad bi bil že onkraj meje,« je rekel utrujeno.

»Da. Razumem vas,« sem rekla.

Vedela sem, kdo je in da je bil šele pred nedavnim spuščen z robije.

»Prav,« je rekel odsotno in me pogledal, kakor da bi ga mučile skrbi.

Naglo sem se preoblekla. Kakor da greva na sprehod sva šla skozi Jesenice. Ko sva prišla do orožniške postaje, je pravkar stopila skozi vrata orožniška patrulja. Visokorasli rdečelasli žandar me je prodorno pogledal, obenem pa ošinil mojega spremljevalca. Rdečelasec je bil zagrizen preganjalec komunistov.

Kako mi je bilo, si lahko mislite. Orožnika sta naju spustila naprej, dasi bi bilo meni ljubše, da bi midva šla zadaj. Bilo mi je, kakor da me orožnikov pogled žge v hrbet. Patrulja je šla za nama. Počasi kakor midva. Do poti, kjer bi morala jaz in moj spremljevalec zaviti proti Rovtam, je bilo komaj sto metrov. Pred žandarskimi očmi nisva smela zaviti s ceste na pot, ki je vodila v Rovte in ki bi mojega spremljevalca napravila v žandar-

skih očeh sumljivega. To je čutil tudi on.

»Zavijva na gostilniški vrt,« je rekel.

Čufarjeva gostilna nasproti rovtarske ceste se nama je zazdela kot vsaj začasna rešitev najinega položaja. Šla sva na vrt in sedla k mizi. Tovariš je naročil pivo za oba in načel pogovor, ki je bil večidel samo njegov samogovor, zakaj jaz sem le napol poslusal. Žandarja sta zavila proti Rovtom, na isto pot, po kateri sva se namenila midva in ki naju je še čakala. Hudo me je zaskrbelo, kako se bo najina pot končala.

»Najbolje, če se vrneva,« sem predlagala.

»Zakaj?« se je začudil.

»Onadva,« sem rekla in mislila na patruljo, »bi nama utegnili pripraviti zasedo.«

Utrujeno je odkimal.

»Rad bi bil že tam. Ne smem izgubljati časa,« me je prizanesljivo zavrnil.

Čutila sem, da je v njegovi zavrnitvi, dasi je bila izrečena zelo obzirno, ukaz, ki ga moram izpolniti. Boge kakšne nujne naloge ga čakajo v tujini, sem pomislila. Zato se nisem obotavljala.

Plačal je in napotila sva se navkreber. Na ovinku pod

»Jerco« sva srečala mojega znanca Franceta, enorokega invalida, ki je naš simpatizer. Imel pa je tihotapsko žilico, ki mu ni dajala miru, da bi ne tihotapil. Njegova spretost je prišla tudi nam večkrat prav, saj nam je France prinesel izza meja marsikateri zavoj ilegalne literature.

»Pred Jerco te čakajo žandarji,« je rekel. Povedal je, da sta se žandarja menila o meni.

»Potem se vrniva,« je rekel moj spremljevalec.

»Bi radi šli čez?« je zdaj povzel France.

Tovariš s črnim klobukom ni odgovoril.

»Če bi radi šli, vas popeljem jaz. Tilka pa naj se le vrne v dolino. Žandarji jo imajo na piki in že dalj časa oprezajo za njo,« je France pojasnjeval mojemu spremljevalcu.

»Če je tako, grem rad z vami,« se je tovariš strinjal.

Poslovila sva se.

Tovariš s črnim klobukom je bil takratni sekretar CK KPJ Sima Marković.

Ko se je France vrnil s poti, je poročal, da je opravil svojo nalogo.

(Po pripovedovanju pokojne Tilke Škrlj napisal M. K.)

Fašistična kvestura jih je zasledovala

Malo komu je znano, da so v arhivu tehničnega muzeja Železarne med drugim tudi štiri zajetne knjige italijanske kvesture in sicer letnikov 1922, 1923 in 1938 ter zbirnik letnikov z imeni do leta 1932. Posebno zanimiv je prvi del letnika 1938, v katerem so tiralice od števil 0571 do 01609 (do številke 0571 so listi iztrgani), kjer je poleg italijanskih tudi okoli 70 imen naših rojakov s Primorske, za katerimi sta izdali tiralice goriška in tržaška kvestura. Je pa tu tudi precej imen hrvatske narodnosti, za katerimi poizvedujeta kvesturi v Zadru in na Reki. Vsi, katere kvestura zasleduje, so označeni kot komunisti, socialisti, anarhisti in antifašisti.

Vse omenjene tiralice so izdane za ljudi, ki so pripadali komunističnemu in antifašističnemu gibanju, ki so pobegnili v tujino in tam delovali proti fašizmu. Nekateri med temi so označeni kot pripadniki »rdeče armade« v Španiji.

V zbirniku do leta 1932 je mnogo imen tovarišev, ki so se zadrževali več ali manj na Jesenicah in tu delovali kot

protifašistični borci. Pred aretacijo so pobegnili v Jugoslavijo takrat, ko je leta 1930 italijanska kvestura prišla na sled protifašistični organizaciji TIGR. Med drugimi so tu imena: Tone Černač, sedaj v Mirni na Dolenjskem, Anton Batagelj, nekdanji obmejni komisar na Jesenicah, sedaj na Reki, Franc Fortunat, padel v NOV, Slavko Jelinčič, sedaj v Podkorenu, Franc Golob, sedaj v Kopru, Maks Kenda, umrl, Stanko Kenda, Anton Majnik, padel v NOV, Albert Rejec, sedaj v Ljubljani, Maks Rejec, padel v NOV, Juli Torkar, sedaj v Lescah, Ignac Šturm, padel, Srečko Vilhar, sedaj v Kopru, Srečko Šorli in še mnogi drugi, kateri so aktivno sodelovali v borbi proti fašizmu. Že iz samega zbirnika tiralic je razvidno, kako množično so se naši ljudje upirali potujčevanju na Primorskem in kako so tudi v emigraciji uporabljali vsa sredstva v borbi proti fašizmu. Večkrat je bilo že omenjeno, da so bile tudi Jesenice eno izmed središč tega močnega gibanja.

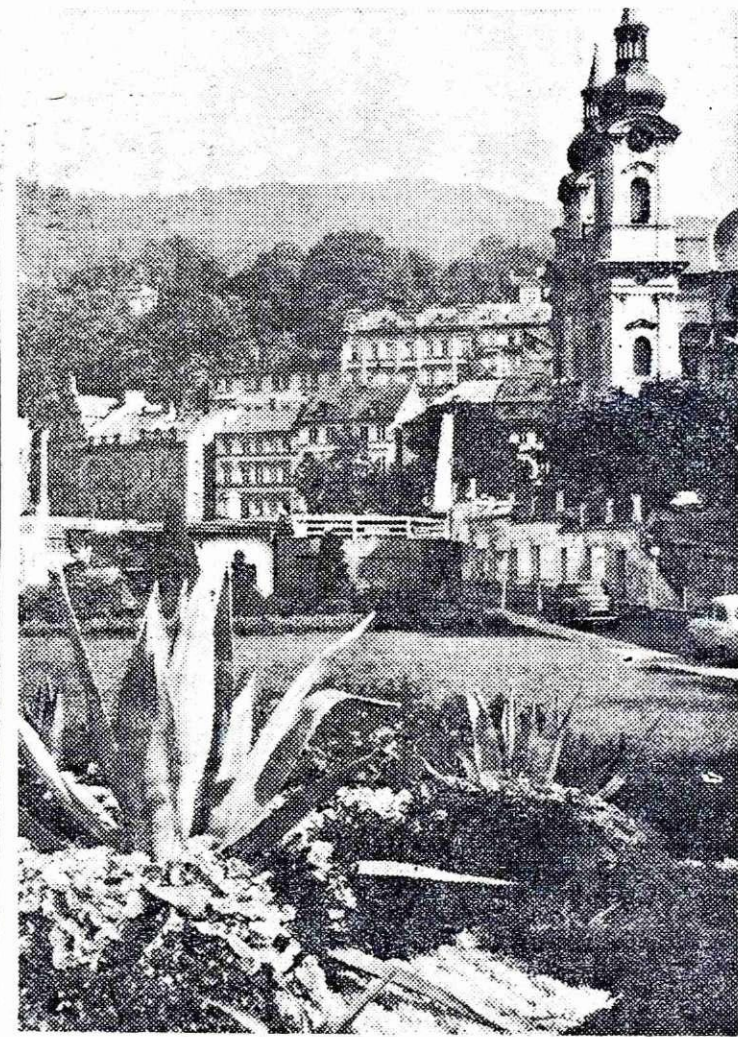
SS

Mladinski pevski zbor srednjih šol z Jesenic je v dneh od 27. aprila do 5. maja 1969 gostoval na Češkoslovaškem. Zbor si je že prej uredil zvezo z mladinsko folklorno skupino iz Karlovih Varov in je bil na Češkoslovaškem gost te skupine. Ob koncu junija bo folklorna skupina iz Karlovih Varov vrnila obisk in bo kot gost srednješolskega pevskega zbora nastopala v več krajih Gorenjske. Turneja po Češkoslovaški je v vseh članih pevskega zbora pustila močan vtis in danes objavljamo dnevniške zapiske, ki jih je pisala članica zbora Marjana HOMOVEC

Nedelja — 27. 4.

Odhod z Jesenic je bil predviden za 4. uro zjutraj, vendar se je nekoliko zavlekel, ker si eden izmed pevcev ni naravnal budilke na največjo jakost. Jutro je hladno, nekoliko nas zebe, a kmalu nemo stokati o mrazu, ker nam postane peklensko vroče. Pot po Avstriji se nekoliko vleče, zlasti drugi del. Imamo dva krajša postanka, daljšega šele v Mathausenu, kamor prispemo nekaj pred 17. uro. Taborišče je precej spremenjeno, vendar so plin-

go in tako se odpeljemo proti Karlovim Varom, kjer nas čakajo gostitelji. Na cilju smo ob pol treh zjutraj s šesturno zamudo. Prijazni gostitelji nas kljub temu čakajo in nam zaželijo dobrodoščilo. Spoznamo inž. Smida, ki je naš spremljevalec vseh devet dni našega obiska. Namestijo nas v nekem domu, v katerega so postavili postelje. Stene ne segajo do stropa, tako, da pravzaprav vsi spiho v enem prostoru. Sprva nas zebe, nato se ogrejemo in nekaj ur spanja nas povsem prerodi.

KARLOVI VARI — mesto staro 612 let

ske celice, krematorij in mučnice ostale take, kot so bile. Pred spomenikom jugoslovanskim žrtvam v Mathausenu zapojemo dve pesmi in položimo venec. Pretreseni smo nad tem, kar se je v tem taborišču dogajalo med vojno.

Mudi se nam dalje. Na avstrijsko-češko mejo se pripeljemo proti večeru. Že pred prihodom nas zborovodja opozori na disciplino na meji, zlasti pa med vsem bivanjem na Češkoslovaškem. Formalnosti na meji ne trajajo dol-

Ponedeljek — 28. 4.

Zbudimo se ob 9. uri. Po zajtrku se odpravimo v mesto, ki nam je že ob prvem kratkem ogledu všeč. Povsod nas preseneča izredna čistoča. Zdi se nam, kot bi ulice pometai vsake pol ure. Nikjer ni videti papirčka ali cigaretnega ogorka. Ob 13. uri je kosilo v osnovni šoli. Po kosilu je predviden ogled mesta z vodiči, vendar rahlo rosi, zato ostanemo v jedilnici, malo zaplešemo, nato pa se odpravimo v mesto. Dekleta

okupirajo trgovske predmete, čunav, grone obratno, prime skratkaten prvega. V 19. ur nekaj Zdi se bolj ker sva kos kolikoladek 22. uremo pr to sp. Seve formaj, kei umirije ob noči.

Torek 29. 4.

Vstaj ob 8. uri. Vsi člani. V dir starejšana s mo našem l lovih v. Si zajtrkendar panu nare va itna ob dan neš vsal svečarložno ča. Znan o Karlov Varo staro let. I sploh mogo njem je i Jeseni. Ra ob reple i njej, pot v do pra kra nem du se.

Zupkarlov seznanil z n menitosebi prihaj v i Medij je i njih giz ev vine, kas je nimij Karl letovan sez ma. parku vrelca M Polega so l Varinogi u nini, zart (pokov Ka Beeth, Dvo Brahni mi deli mno plošč spom ske blavnil Metetovni mešeponos ga pa Go smo ogleda minsa plo nems, drug je Go spo: do peljicc preživa vel sko zezai ketu v trii in moka letuosti. I smo ali m jev steni, njja so veli dožila. Pre nam tudi i di v lovih vans odjei velikator grad zelo vedajo ob nadvponos: Po silu je okoli Med patičodni vedno nas Varo Obsta genčarel ta k na lc pegalena. vena sko

epijske po ČSSR

Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

69

Tudi mama je šla takoj za delom, čeprav bi bilo bolje, da bi ostala doma. Potem bi si ne nakopala bolezni.

Toda mama je vseeno šla, čeprav je bila utrujena še od prejšnjega dne.

»Jaz pa nisem delal. Že od praznika nisem delal!«

In od praznika je že celih dvanajst dni.

»Da, celih dvanajst dni!«

Tineta obliva mrz ob misli, da so bili ti dnevi zanj popolnoma izgubljeni in da na to izgubo došle niti niti pomislil ni. Nasprotno! Docela se je prepustil brezskrbju. Tudi včeraj se ni glodal, ko so ga naplahtali gosposki rdečeličneži, da gospa Wildbachova išče nekoga za sekanje drv, ko pa je prišel domov in doma našel Tonetovo mater, se je zaradi izgubljenega dne in celo zaradi mamine bolezni glodal še manj.

»Pestovati sem se pustil. Pestovati dobroti drugih!«

Pa se ne sme Dobrota drugih ne more večno trajati.

In tudi ko bi trajala, je ne sme več izrabljati.

»Tone ni bogataš, čeprav dela v tovarni, poleg tega pa še s pisanjem kdaj pa kdaj zasluži nekaj kovačev.«

Ne, ne sme ga izrabljati, saj ga je že tako preveč.

»Dvajset dinarjev mi je dal, tri dolge popoldneve svojega dela,« misli Tine na Tonetovo črtico, na tistih drobnih pet listkov, ki niso bili niti do kraja popisani in na katerih so bile vrstice tako redke, da bi jih lahko napisal na list najmanj še enkrat več. »Natančno sto dvajset vrstic je bilo,« ve Tine, saj mu je Tone zvečer pripovedoval o tem tudi

SIVO MESTO

sam in na njegovo prošnjo prebral njemu in materi tisto črtico, o kateri se je v lekarni pogovarjal z lekarnarjem in ki jo je takrat Tine prečnil na kakih sto trideset do sto štirideset vrstic.

In to črtico s sto dvajsetimi napisanimi vrsticami je Tone pisal celih šest popoldnevov do pozne noči!

Pisal in pilil in popravljaj!

»To se pravi, da jo je napisal štirikrat!«

In Tone je res imel pri sebi tudi prve tri zapise in mu jih pokazal, ker ga je vprašal, zakaj je črtico tolikokrat »prepisal.«

»No, tako sem mislil.«

Pa ni bilo prepisovanje. Tista zgodba je bila v resnici štirikrat napisana, popolnoma nanovo napisana, in so si bili le tu in tam stavki med seboj podobni, le vsebina je ostala malodane ista, le da je bila v četrtem zapisu najlepše povedana.

In Tone pravi, da ni pisatelja, ki bi sleherno delo, ki ga objavi, napisal samo enkrat. Neki francoski pisatelj (»No, kako se že piše?« se Tine ne more spomniti, čeprav ga je tisto ime spomnilo neke puške, da, floberta!) Flaubert je svoj najboljši roman pisal celih pet let, pa ga lahko v dveh ali treh dneh z lahkoto prebereš. Neki Tonetov znanec in podpornik iz Ljubljane, neki dr. Vladimir Bartolj (to ime si je Tine lažje zapomnil, ker mu je o tem pisatelju Tone veliko pripovedoval) se že tri leta ukvarja samo z zbiranjem gradiva in s študijem snovi za roman, ki ga namerava napisati, ko pa bo napisan, nihče od bralcev ne bo vedel, koliko let trdega dela je bilo vloženo v roman, ko ga bodo brali, zaslužil pa bo z njim komaj za leto dni skromnega življenja.

»Pisateljski denar je trdo in krvavo zaslužen. Celó bolj trdo in krvavo kot moj, saj mi celo priloženostno delo vrže več, kakor je vrgla Tonetu tista črtica, ki jo je bral,« razmišlja Tine.

Torej Tonetova »odprta roka«, s katero mu je dal dvajset dinarjev, ni bila razsipnost človeka, ki denar zlahka zasluži in ki zato ne pozna njegove cene marveč je bila žrtev za človeka, ki je trenutno

v večji stiski in potreben človeške dobrote in pomoči.

In kako lepo je opisal tiste otroke na nasipu! »Bilo mi je, kakor da sem jaz eden tistih!«

Tudi Tine pozna muke takih otrok, ki hodijo nabirat ostanke oglja in premoga na nasip iz žlindre in drugih tovarniških odpadkov, ki počasi leze med vrbe, za katerim se skriva delavsko nogometno igrišče ob reki. Kolikokrat se je pri nabiranju oziral k otrokom, ki so se podili po igrišču za žogo, narejeno iz žaganja in cunj, da je bila navidez velika kakor prava nogometna žoga, o kateri so lahko samo sanjarili. Kako srečni so bili, kadar so jim jo za nekaj minut prepustili odrasli nogometaši, kakršen je bil njihov mladinski trener in kapetan seniorskega moštva Jože. To pa se je razen na treningih dogajalo le redkokdaj, saj so morali nogometno žogo ohraniti čim dalj za treninge in tekme, ki so jih igrali, zakaj žoga je bila že slaba in že neštetokrat zakrpana in prešita z dreto. Nogometni klub si ni mogel privoščiti, da bi si lahko kupil sleherno leto novo žogo, ki je veljala celih sto dinarjev ali pa še več. Marsikdaj so zato na treningih igrali z žogami, ki so jih izrezali iz svinjskega usnja in jih sešili sami, čeprav je bila taka žoga bolj podobna velikemu krompirju kakor pravi žogi. Otroci pa so si delali lahko samo cunjaste žoge. Te seveda niso poskakovale, toda brcali so jih vseeno lahko in zabijali gole. On, Tine, je najraje igral golmana, čeprav zdaj igra desno krilo v mladinskem moštvu. To se pravi, igral ga je lani, ker letos s treningom in tekmami še niso začeli. Ko pa je bil majhen, je bil najraje v голу, lovil žoge in se metal v pravih plavalnih skokih, kakor se mečeta Radko in Viktor, golmana v sivem mestu, golmana po vsej banovini znanih moštev, in tekmuje med seboj, kdo bo boljši, kdo bo lovil bolje in lepše.

»Viktor je pravi mojster pri tleh in le težko mu je zabiti gol z nizkim ali polvisokim strelom. Radko, rekel bi, pa je lovec na 'bombe'. Bomo videli, kdo bo letos boljši,« zaplavajo Tinetove misli k nogometu in k upanju, da bo morda letos igral že pri seniorjih v prvem moštvu, saj je že lani vzbudil pozornost s svojimi naglimi prodori po desnem krilu, s spretnim 'dribljanjem' in podajami pred gol, pa tudi z goli, ki jih je zabijal s strani, nekajkrat v kot pod samo prečko. »Najlepši gol pa je bil tisti, ki sem ga zabil naravnost iz kornerja,« se Tine spominja tega gola živo, kakor da bi gledal samega sebe, kako postavlja žogo na 'kupček' na kotovi črti, čaka na sodnikov žvižg, potem pa vzame zalet z očmi prav v kotu, kamor naj bi priletela žoga na glavo levega krilca, pa je točno merjena, natančno udarjena poletela v nagli vijugi nad glavami poganjajoči se k žogi in nad rokami nasprotnikovega golmana, ne da bi se je kdo dotaknil, naravnost v desni zgornji kot.

— Goooo! Gooo! Gooo!

Sam ni mogel verjeti, kako je mogla žoga tako leteti in se znajti v mreži. Samo navdušeno vpije ga je vrglo kvišku in samo veselje ga je bilo, da je potem kakor odplesal na svoje mesto ob srednji črti in že z naslednjim protinapadom zabil nov gol.

— Gooo! Gooo! Gooo!

Tak je spomin na predzadnjo lansko tekmo. Spomin, ki ugaša zopet v črn žlindrast nasip k otroku, kakršen je bil, ko je nabiral ostanke neizgorelega premoga v staro žakljevino vrečo, se oziral k drugim, ki so za vrhami pod nasipom nabijali cunjasto žogo, in hitel in hitel, da bi bila vreča že polna.

Toda vreča je bila kakor brez dna. Neštetokrat je pogledal, če ni raztrgana. Pa ni bila.

»Ne, ni bila...«

Samo ostanke premoga na tovarniškem nasipu so bili redki.

Slo je počasi, kakor da bi nabiral jagode, čeprav je bil premog črn kakor borovnice, a je bil redek, zelo redek.

Samo žlindra. Trda, ostra žlindra, zgnetena v črn nasip.

V črnem nasipu leta in desetletja.

V črnem nasipu čas, utrujenost, sen...

Tine spi, čas pa tiktaka, črno žlindro noči odnaša svit, mrzel in moder, podoben reki, podoben vodi v rakah, voda, voda, voda, modra voda, modra kakor dragoceni kos perila...

Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

upir trgovine, vendar dveh gledamo. Prerava krona v dinarje in primerjamo cene, atk matematika je v em. Večerja je ob ur nekem internatu. se boljša kot kosilo, sma kosilo dobili neko kadek krompir. Do ure prosto izhod, nasp. Seveda je to le malo, ker se zadnji dirje ob njih po polji.

ore 29. 4.

/staj ob 7. uri. Trije ni za dirigent in dva rejšana spremstva gre na jem k županu Karlovi. Smo ravno po trkeendar nas pri žunu narezek, vino, ka. itda ob 10. uri dopol. nes vsak dan, na tako čanložnosti pa se spla.

Z nam pove nekaj Karlo Varih. Mesto je ro met. Izvemo, da se loh mogoče izgubiti v em, je prav podobno senio. Raztegnjeno je repleti in če hodiš ob ej, pot vedno pripelje pra kraja. Po enourm ou se poslovimo.

Župa Karlovi Varov nas nandiz nekaterimi znaenitosebnostmi, ki so ihaj v Karlove Vare, ed ni je nešteto kronah gliz evropske zgodone. Nas je seveda najzamiv Karl Marx, ki je tu tovariš sezona zaporeda. Parku ob glavnem elcua Marx spomenik. Olega so bili v Karlovi arihologi umetniki: Pagani, Mart (njegov sin je okopov Karlovi Varih), eetha, Dvořak, Smetana, rahni mnogi drugi. Vilel smnogo spominskih ošč spominjajo na obite teavnihi ljudi.

Medetovnimi literati so ieščaponosni na nemškea peča Goetheja. V Varih no gledali hišo s spoinsk ploščama, eno v emišdrugo v češčini. Tu : Goš poznal svojo mlaoprelicjo, s katero sta reživa veliko obojestranko lžena v bližnjem Lotetu. v trinsedemdesetem i mika v devetnajstem etu sosti. Na poti v Cheb mo ali mogočen Goetheev senik, ki nas spomija no veliko ljubezensko oživo. Predsednik oome amudi povedal, da grai v lovih Varih jugosloanskodjetje iz Beograda elikatorij in da so z gradzelo zadovoljni. Seveda ob teh ugotovitvah advsponosni.

Potilu je na vrsti izlet v okoliMed potjo nam simatičodnica Vlasta priporedu nastanku Karlovi Varobstaja zanimiva legendakarel IV. je prišel v a kua lov in ugledal lepegagena. Sledili so ga, vendar skočil z visoke ska

le v prepad. Lovski psi so skočili za njim in ko so jih potegnili ven, so bili skoro prekuhani. Tako so odkrili vroče vrelce 72°. Ker je kralja mučil revmatizem, je prestavil svojo letno rezidenco iz bližnjega Loketa v Karlove Vare. To je bil začetek mesta.

Prva postaja je mesto Cheb. Čudno se nam zdi, da so nekatere hiše čudno zveržene, imajo vbokline in izbokline. Zopet slišimo novo zgodbo: V mesto so prihajali prodajalci zdravilne vode. Sprva so na enem mestu kupili parcelo in nato vsako leto dodali enonadstropno hišo. Tako je v eni sami stavbi enajst hiš. Ustavimo se v Františkovih Laznah, kjer imamo promenadni koncert. Takoj se zberejo ljudje in nas poslušajo. Tudi aplavza smo deležni. Zanimivost v tem mestu je majhen brnast deček, ki ga je treba pobožati, če si želiš otrok.

Naslednja postaja je Metternichova letna rezidenca v Kyržvartu. Bogastva, ki je tu zbrano, sploh ni mogoče opisati. Sobe in dvoranice so zelo raznolike, saj je vsaka služila svojemu namenu: plesu, sprejemom, delu, knjigam. Zanimivo je da v knjižnicah ni nobene knjige v češkem jeziku.

Ob našem prihodu je muzej še zaprt, a ko kustos — stara gospa sedemdesetih let zve, da so prišli Jugoslovani, nas takoj sprejme. Eno skupino vodi sama, drugo pa njena hčerka. Ko obema ob slovesu zapojemo eno češko in eno našo pesem častitljiva starka skače od navdušenja, ploska in vzklika: »Živio Tito!«

V Marianskih Laznah postanemo za kakšno uro. Skoraj vsi pijemo iz vrelca ljubezni. Učinek se še ni pokazal. Trgovine so na našo žalost že zaprte.

Po večerji, ki je zelo okusna, odkrivamo Karlove Vare. Čudno se nam zdi, ker je mesto, ki šteje okrog 50.000 prebivalcev, čisto prazno že ob 21. uri. Tega Slovenci nismo preveč vajeni.

Sreda — 30. 4.

Do 10. ure smo prosti, nato nam odpade ogled tovarne stekla. Deloma je to naša krivda, deloma pa krivda šoferjev, ki bi šla lahko po nafto že prej.

Po kosilu se odpeljemo v dve uri oddaljeno manjše mesto Zbiroh, kjer bomo imeli zvečer prvi koncert. Mesto praznuje 600-letnico obstoja. Doživimo prisrčen sprejem. Na trgu nas čakajo župan in občinski možje. Obkroženi smo od fotoreporterjev kot kakšna uradna parlamentarna delegacija. Kar na trgu zapojemo našo staro Puntarsko. Nato pa si ogle

domo muzej pesnika Jožefa Wacława Sládka (1846—1912). (nadalj. prihodnjič)

Drugi zabavno glasbeni večer pihalnega orkestra jeseniških železarjev

Ko je pred leti občinski svet Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice načel vprašanje združevanja godb na pihala v enotni in kvalitetni občinski pihalni orkester, ob takratnem odporu nekaterih godb in društev ni nihče slutil, da bo ta zamisel v nekaj letih uresničena in da bo v tako kratkem času, to je v dobrem pol letu po združitvi, dosežena taka kvaliteta. Dokončno je zamisel o združitvi izpeljal tovarniški sindikat železarne, ki je tudi prevzel patronat nad orkestrom. V pol letu so nas godbeniki presenetili že z dvema koncertoma oziroma zabavno glasbenima večeroma, ki sta tako v programskem kot v kvalitetnem pogledu povsem opravičila idejo združevanja, ki je imela osnovni namen dvigniti kvaliteto pihalno-glasbene kulture na Jesenicah.

V sredo, 7. t. m. je pihalni orkester jeseniških železarjev priredil v okviru praznovanja 100-letnice železarne Jesenice svoj drugi zabavno glasbeni večer. Za uvod se je najprej predstavil mali pihalni orkester pod vodstvom dirigenta Rada Kleča s šestimi skladbami starih mojstrov. Kot gost je v drugem delu ob spremljavi instrumentalnega tria pel domačin, član Avsenikovega ansambla Franc Koren. Sledil je nastop zabavnega orkestra, ki deluje v okviru pihalnega orkestra pod vodstvom Vinka Šetince. Kot solista sta nastopila Darinka Korošec in Franci Rebernik. Predvsem zadnji se je izkazal kot izredno talentiran in kultiviran pevec, medtem ko je Koroščeva to pot pela pod nivojem svojih sposobnosti. V zadnjem delu večera pa je nastopil veliki pihalni orkester pod vodstvom dirigenta Rada Kleča s tremi skladbami. Zabavno glasbeni večer je izredno posrečeno režijsko pripravil Bojan Čebulj. Ob prijetni glasbi in ob pozitivnih sta občinstvo z jedr-

natim besedilom popeljala skozi zgodovino železarstva Tatjana Košir in Oto Gerdej, medtem ko je besedilo in diapozitive prispeval tehnični muzej Železarne oziroma vodja muzeja Miloš Magolič. Program, ki je bil zelo sinhroniziran in ki je potekal brez zastoja, je napovedoval Teo Lipicer. Tako kot že na prejšnjih zabavnih glasbenih večerih, so tudi to pot izžrebali tri obiskovalce, katerim so podelili darila, ki jih je prispevalo podjetje Kovinotehna Celje, poslovalnica Jesenice.

Večer je prav gotovo tako v programski zamisli kakor v kvalitetnem pogledu uspel, čeprav je bilo pri nekaterih skladbah občutiti še neizdelanost. Ta program bi prav gotovo morali še ponavljati, predvsem pa bi ga morali videti oz. poslušati vsaj učenci višjih razredov osnovnih šol in ostalih šol druge stopnje, kajti v prijetni obliki bodo lahko spoznali razvoj železarstva na Gorenjskem.

natim besedilom popeljala skozi zgodovino železarstva Tatjana Košir in Oto Gerdej, medtem ko je besedilo in diapozitive prispeval tehnični muzej Železarne oziroma vodja muzeja Miloš Magolič. Pro-

Dve razstavi

V torek 20. maja bo ob 18. uri v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah s kratkim kulturnim programom odprta zgodovinsko-dokumentarna razstava VARNOSTNA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA NA GORENJSKEM. Razstavo sta ob 25-letnici ustanovitve organov za notranje zadeve pripravila Gorenjski muzej Kranj in uprava Javne varnosti iz Kranja. Razstava bo odprta do vključno 30. maja vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure.

Štiri dni kasneje, to je 24. maja, bo ob isti uri prav tako s kratkim kulturnim programom v novih poslovnih prostorih trgovskega podjetja Murka Lesce, nasproti železniške postaje na Jesenicah, odprta razstava 50 LET KPJ, SKOJ IN SINDIKATOV. Tudi to razstavo je pripravil Gorenjski muzej iz Kranja. Odprta bo vključno do 3. 6. vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

Razstavo na Jesenicah organizirajo družbenopolitične organizacije občine, tehnični muzej železarne Jesenice — oddelek za delavsko gibanje in NOB in DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice.

Vokalni oktet Gallus na Jesenicah

Nocoj se bo ob 19.30 uri v dvorani gledališča Tone Cufar predstavil vokalni oktet Gallus s programom narodnih in umetnih pesmi. Oket naš bralci bolj poznajo pod imenom Koroški akademski oktet, kakor se je oktet preje imenoval. Oket je zelo veliko nastopal tudi že v zamejstvu, kjer je dosegel izredne uspehe in laskave ocene kritike.

Organizator koncerta Zveza kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice pričakuje, da bo oktet tudi na Jesenicah deležen primernega priznanja in pozornosti.

Jeseniški združeni pevski zbor gostuje v Trbovljah

Delavsko prosvetno društvo Svoboda Trbovlje II organizira v počastitev 50-letnice KPJ srečanje pevskih zborov. Srečanje bo v delavskem domu v Trbovljah. Na jutrišnjem koncertu bodo sodelovali pevci iz Branika, Križa pri Trstu, Doberdoba, Jesenic in Trbovelj. To bo prvo gostovanje jeseniškega združenega pevskega zbora pod vodstvom prof. Milka Skoberneta v Trbovljah, ki nadaljuje tradicionalno medsebojno sodelovanje pevcev z Javornika in Trbovelj. V Trbovljah se bo jutri predstavilo več kot 60 članov pevskega zbora, ki ga sestavljajo pevke in pevci iz Žirovnice, Javornika, Jesenic in Blejske Dobrave. V zadnjih štirinajstih dneh se je pridružilo več pevcev z Blejske Dobrave, ki so tako okrepili posamezne glasove v moškem pevskem zboru. Predvidevajo pa tudi, da

se bo pridružilo še več mladih pevcev. Gostovanje v Trbovljah so pevci vzeli zelo resno, zato so bile tudi pevske vaje v kulturnem domu na Javorniku kvalitetno in lepo obiskane.

Združeni pevski zbor se razen jutrišnjega gostovanja v Trbovljah z vso vmeno pripravlja tudi na pevsko revijo 8. junija v Mariboru in na občinsko revijo odraslih in mladinskih pevskih zborov, ki bo še ta mesec na Jesenicah. Med nastopi, ki jih ima združeni pevski zbor v prvem planu, je sodelovanje na osrednji proslavi ob 100-letnici Železarne ter v tednu kulturnih prireditev v organizaciji Svobode Javornik v septembru. Takrat bo združeni pevski zbor imel celovečerni koncert, v tem času pa bo tudi povratno srečanje pevskega zbora, ki se bodo jutri srečali v Trbovljah.

Nekaj o domačih nalogah

Eden stalno nerešenih problemov in včasih tudi sporov, so domače naloge. Starši so vznemirjeni, ker jih učenci ne znajo rešiti in ker v šoli niso vedno vse popravljene. Vzgojitelji pa, ker so jih učenci napisali površno, ali pa sploh ne. Prvi kot drugi se opravičeno jezijo, problem pa kljub vsemu ostaja nerešen, ker ne pojmujemo prav pomena domačih nalog.

Čemu pravzaprav služi domača naloga? Glavni namen je predvsem ta, da učenec ob domači nalogi ponovi v šoli predelano snov. Najvažnejše je to, da jo sploh napiše in to vzorno, čisto, po možnosti tudi pravilno — skratka, da dela in s tem opravlja svojo vsakdanjo dolžnost, ki je zanj neke vrste službena dolžnost. Učenec naj si z domačimi nalogami pridobi delovne navade. Zavedati se mora dolžnosti do vsakdanjega dela. To delo mora biti vestno opravljeno, pa četudi ni popolnoma pravilno. Pomen tega, da nalogo sploh vestno napravi, je važnejši kot pa, da nalogo prav reši. Zato naj starši nadzorujejo svoje otroke, da bodo naloge redno in lepo pisali, nikakor naj jim pa ne pomagajo, ali jim jo celo sami napravijo. Zgodí se lahko, da bi se učenci zana-

šali le nanje in ne bi hoteli napisati niti tega, kar dobro znajo. Zavedati se namreč moramo, da je pisanje nalog in učenje za otroke zelo naporno in se temu kaj radi izognejo. Za dosego tega cilja uporabljajo otroci vsemogoče načine izsiljevanja, kot jok, tarnanje, da ne znajo in podobno, dokler ne dosežejo da jim starši napišejo nalogo. S tem pa niso napravili otroku nobene usluge. Prva katastrofa se bo pojavila takrat, ko starši ne bodo več zmogli nalog brez večjega ali manjšega truda, ali pa sploh ne bodo več obvladali snovi, ki jo mora otrok uporabljati. Tu odpove vse, starši tarnajo, da je snov pretežka, ker je še oni ne obvladajo, otrok si pa ni pridobil delovnih navad in tako ostane samo še dolžnost, napraviti domačo nalogo za vsako ceno

po predpisani snovi. Zato naj učenci delajo sami, vsak po svoji zmogljivosti, čisto, skrbno in vse. Vse ostalo je delo šole.

Nepravilno rešene naloge je treba v šoli ponovno rešiti, zlasti še, če jih večje število učencev ni zmoglo. Kajti tu ni več vzrok samo učenčev nerazumevanje, ampak tudi težka snov, ali celo površna razlaga. Podobno je tudi s šolskimi nalogami. Če piše preveliko število učencev negativno, kaže tak neuspeh na površno razlago snovi — zato bi morale biti take naloge razveljavljene.

Toliko o nalogah iz matematike, fizike, kemije, tuje jezika in slovenske slovnice. Drugače je pa seveda z nalogami iz zgodovine, zemljepisa, literature, spisa in domačega čtiva. Te naloge so obsežnejše in individualne, zato jih ni mogoče vedno vse pregledati, še manj pa vse pregledane v šoli skupno popraviti. Tu tudi ni take nevarnosti, da bi bile naloge bistveno napačne, zato je delo s temi nalogami popolnoma drugačno, kot s prvimi. V teh nalogah srečujemo več ali manj vedno enake napa-

ke v različnih oblikah.

Večkrat je tudi slišati zahtevo, naj bi pedagogi vedno pregledali vse naloge, ki jih dajo. Prav bi bilo, če bi bilo to mogoče, a ni. Vzemite za primer pedagoga, ki uči štiri razrede (samo redna obveznost) po 30 do 40 učencev, ali skupno 140 učencev. Če da le dvakrat v tednu nalogo, je to 280 nalog v tednu. In če porabi za popravilo vsake naloge le 3 do 4 minute, je to 1.120 minut, ali 18 ur in 40 minut dodatnega dela tedensko. Tu je pa opravljena še le prva polovica poprave. Če teh nalog ni mogoče še v šoli skupno popraviti, je vse delo zaman. Učenec sicer dobi oceno več, a je prav nič ne razume, ker ni bila v šoli utemeljena. Tudi na znanju ni nič pridobil, ker so mu ostale napake nepopravljene in ne bo vedel, zakaj je napačno. Zato je bolje obdelati malo nalog in tiste temeljito, a to izmenično. Posamezni učenci res pridejo tako redkeje na vrsto, a zato temeljiteje. Omeniti moram, da je nemogoče odvzeti več časa za popravilo, ker tega ne dopušča učna snov. Poleg razlag je namreč treba učence tudi

temeljito izprašati. Nekateri so mnenja, da bi znanje več pismeno preverjali. Odgovoriti moram, da je vsak dober pedagog proti temu. Nemalokrat namreč ugotovimo, da nekateri učenci sploh niso pravilno dojel snovi, a se tega niso zavedali. Šele, ko slišijo sošolce, pridejo do pravega pojmovanja snovi. Druga vrednost ustnega preverjanja znanja pa je v tem, da snov čim večkrat slišijo in si jo tako temeljito zapomnijo. Odločno je namreč premalo, da učenec sliši snov le pri razlagi. Ustno preverjanje je po moje edina prava pot k uspehu, ker vsi učenci vse slišijo in si tako utrjujejo znanje, drugi ga pa dokončno osvajajo. Tak postopek je pa tudi edino pravilen za ocenjevanje. Le tako lahko odpadejo očitki o krivičnem ocenjevanju. Učenci svoje znanje medsebojno dobro spoznajo in se tudi medsebojno ocenijo. Če se tem ocenam približajo še učiteljeve ocene, so izračuni jasni.

Toliko za danes o našem delu v šoli, da bi se bolje spoznali in tako tudi bolj razumeli.

IVA

Pri posebno pomembnih tehničnih izboljšavah ali koristnih predlogih dobi avtor lahko akontacijo in kasneje po obdobju enega leta še razliko.

Clen 29

Finančno računovodski sektor preveri in popravi točnost predračuna stroškov in prihrankov.

Clen 30

Določanje višine odškodnine ali nagrade za tehnične izboljšave in koristne predloge. Lestvica prikazuje odškodnino v odvisnosti od doseženega prihranka.

Prihranek	%	Dodatek	Odškodnina (max.)
		N din	N din
do 10.000	5	200	700
10.000 do 100.000	4	300	4.300
100.000 do 1.000.000	3	1.300	31.300
1.000.000 do 5.000.000	2.5	6.300	131.300

Odškodnino, določeno po tej tabeli je potrebno množiti še s faktorjem, ki upošteva stopnjo ustvaritvene sposobnosti in uporabljena sredstva.

Sredstva	Stopnja	1	2	3	4
I.		0.50	0.60	0.70	0.80
II.		0.60	0.70	0.80	0.90
III.		0.70	0.80	0.90	1.00

UPORABLJENA SREDSTVA

I. Predlagatelj je koristil pojme in sredstva iz svojega delovnega okoliša, oziroma iz drugih obratov.

II. Predlagatelj je koristil pojme in sredstva iz drugih podjetij doma in v inozemstvu.

III. Predlagatelj je rabil popolnoma nove pojme in v obratu tuja sredstva.

STOPNJA USTVARITVENE SPOSOBNOSTI

1. Predlagatelj je našel idejo ob sistematičnih poizkusih.

2. Predlagatelj je našel rešitev neke obratne, toda neposredno postavljene naloge.

3. Predlog je delna izboljšava, ki temelji na lastni iniciativi.

4. Predlog je izboljšava, ki temelji na lastni iniciativi.

Pri nagrajevanju koristnih predlogov množimo po tabeli dobljeno odškodnino s faktorjem 0.50.

VI. Druge pravice in dolžnosti avtorjev in uporabnikov

Clen 31

Poleg odškodnin in nagrad lahko predlaga komisija ali odbor prek kadrovske službe in pristojnega odbora, da se prizna posebno uspešnim avtorjem izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov še naslednje ugodnosti:

1. izredno plačan dopust,
2. podelitev štipendije in plačanega dopusta za redni ali izredni študij,
3. odobritev službenega potovanja v tu ali inozemstvo z izključno nalogo strokovne izpopolnitve v svoji stroki,
4. premestitev na odgovornejšo oz. zahtevnejše delovno mesto.

VII. Prehodne in končne določbe

Clen 32

Avtorji izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov dobijo razen denarne nagrade še pismeno diplomu, ki jo podpišeta direktor Železarne in predsednik odbora.

Clen 33

Za že prijavljene izume in tehnične izboljšave ter koristne predloge, za katere se že izplačuje renta, se z osvojitvijo tega pravilnika izplačuje odškodnina po novem pravilniku.

Clen 34

Članarina Društvu izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav znaša 15 odstotkov izplačanih odškodnin ali nagrad. V kolikor društva ne obstojajo, se isti znesek odreja republiškem odboru Združenja izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav.

Clen 35

Kršitev tega pravilnika ima za posledico disciplinsko in materialno odgovornost kršitelja.

Clen 36

Kršitev tajnosti podatkov je hujša kršitev delovne dolžnosti.

Clen 37

S sprejetjem tega pravilnika neha veljati pravilnik, ki je bil sprejet 21. 9. 1961.

Clen 38

Ta pravilnik lahko spreminja in dopolnjuje delavski svet železarne.

Jesenice, dne 29. marca 1969

Predsednik DSŽ
Franc Kobentar l. r.

Z objavo današnjega PRAVILNIKA razveljavljamo PRAVILNIK objavljen v 18. številu ŽELEZARJA. Pristojna služba je namreč v objavo predložila izvod PRAVILNIKA, ki še ni bil usklajen s sklepi DSŽ z dne 29. marca t. l.

Na temelju čl. 95 zakona o patentnih in tehničnih izboljšavah (Ur. list FLRJ, št. 44/1960 in Ur. list FLRJ št. 28/1962) ter določb statuta in zadevnih določb pravilnika o delovnih razmerjih ŽELEZARNE JESENICE, JESENICE, sprejme delavski svet železarne Jesenice na svoji 13. seji dne 29. marca 1969 naslednji

PRAVILNIK

o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih

I. Splošne določbe

Clen 1

Ta pravilnik predpisuje v ŽELEZARNI JESENICE (v nadaljnjem besedilu Železarni) v skladu z zakonom o patentnih in tehničnih izboljšavah, z drugimi veljavnimi predpisi in statutom, s pravilnikom o delitvi osebnega dohodka in drugimi splošnimi akti Železarne:

1. organe, ki obravnavajo izume, tehnične izboljšave in koristne predloge;
2. postopek za uveljavljanje in obravnavanje le-teh;
3. postopek za ocenitev njihove pristojnosti in uporabnosti,
4. postopek za določanje odškodnin in priznanje zanje;
5. druge pravice in dolžnosti izumiteljev ter avtorjev tehničnih izboljšav in koristnih predlogov ter njihovih uporabnikov;
6. končne določbe.

Clen 2

Namen tega pravilnika je, da spodbuja vse člane delovne skupnosti Železarne k izumljanju, odkrivanju ter uvajanju novih rešitev določenega tehničnega problema in k racionalnejši uporabi tehničnih sredstev in tehnoloških ter drugih delovnih postopkov, s katerimi se dosega večja delovna storilnost, boljša kakovost proizvodov, prihranek pri materialu in energiji, boljše izkoriščanje strojev in naprav, boljša organizacija in kontrola proizvodnje in poslovanja, boljša vrednost pri delu ter sploh vsako racionalnejše izvajanje katerekoli funkcije v Železarni.

Clen 3

Izum kot predmet tega pravilnika pomeni novo ustvarjalno rešitev določenega problema, ki se da uporabiti v dejavnosti Železarne in izpolnjuje zakonite pogoje za pridobitev patenta.

Clen 4

Za tehnično izboljšavo se v smislu tega pravilnika šteje tehnična rešitev, dosežena z racionalnejšo uporabo znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov, s katerimi se dosega večja delovna storilnost, boljša kakovost proizvodov, prihranek pri materialu in energiji, boljše izkoriščanje strojev in naprav ter boljša kontrola proizvodnje in boljša varnost dela.

Usklajeno s členom 96, zakona o patentih in tehničnih izboljšavah, se za izboljšave ne upoštevajo:

1. Predlogi za izboljšanje organizacije na področju administracije, knjigovodstva, dokumentacije, statistike in planiranja ter organizacijskih ukrepov na področju prometa, blaga in storitev;

2. Predlogi strokovnih sodelavcev v znanstvenih raziskovalnih institutih in konstrukcijskih birojih, če se nanaša na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih pripravili in izvršili ti strokovni sodelavci v okviru svojih rednih službenih nalog;

3. Predlogi, ki pomenijo samo prenos znanih tehničnih izkušenj iz drugih območij, ali tujih organizacijskih enot oz. organizacij z bolj razvito tehniko, ali iz strokovne literature.

Predlogi pod 1—3 tega člena pa se lahko smatrajo za koristne predloge v smislu določil člena 5 tega pravilnika.

Clen 5

Koristni predlogi so iniciativni predlogi, ki pomenijo racionalnejšo rešitev, ali izvajanje katerekoli funkcije v podjetju, a se v smislu določil zakona o patentih in tehničnih izboljšavah ne šteje za izum, ali tehnične izboljšave, kot n. pr.:

1. Predlogi, ki niso tehničnega značaja, a se nanašajo zlasti na izboljšanje organizacije na področju administracije, knjigovodstva, dokumentacije, statistike in planiranja, ter na organizacijske ukrepe na področju prometa blaga in storitev.

2. Predlogi, ki niso originalni, temveč zgolj prenos tehničnih izkušenj in dognanj iz drugih podjetij, ali iz strokovne literature.

3. Predlogi strokovnih sodelavcev v znanstvenih institutih in konstrukcijskih birojih, ki se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih pripravili in izvršili ti strokovni sodelavci pri izvrševanju svojih rednih službenih nalog, kolikor presegajo pričakovanja izdane jim naloge oziroma njihove redne zadolžitve.

4. Koristne predloge se nagrajuje po lestvici člena 30 in korigira s predpisanim faktorjem.

5. Tehnično izboljšavo skladno s členom 4 in koristni predlog skladno s členom 5 pravilnika, ima pravico predlagati vsak član kolektiva.

6. Izume lahko predlaga vsak član kolektiva ne glede na izobrazbo in funkcijo.

Clen 6

Ta pravilnik se uporablja obvezno pri vseh tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih, ustvarjenih v Železarni. Za take se smatrajo:

1. če je prišlo do njih v času, ko je bil izumitelj, ali avtor v delovnem razmerju z delovno skupnostjo Železarne;

2. če je prišlo do njih v šestih mesecih po preteku delovnega razmerja med izumiteljem oziroma avtorjem in Železarno;

3. tudi za avtorje izven Železarne, če je predlog za Železarno koristen in sprejemljiv.

II. Organi, ki obravnavajo izume, tehnične izboljšave in koristne predloge

Clen 7

Organi, ki obravnavajo izume, tehnične izboljšave in koristne predloge so:

1. obratovodstvo, ki kot strokovna služba predlog sprejme in izda dovoljenje za izvedbo tehnične izboljšave in koristnih predlogov.

2. komisija za racionalizacijo in novatorstvo v delovni enoti (v nadaljnjem besedilu »komisija«), ki določa o tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih ter sklepa o nagradah avtorjev uspešnih predlogov do višine, ki jo določa statut. Tovrstni predlogi tehničnih izboljšav in koristnih predlogov se ne prijavljajo na predpisanem obrazcu odboru za izume in racionalizacijo, razen v primerih, ko predvidena nagrada presega vsoto, za katero je komisija pristojna.

3. strokovna služba sektorja za ekonomiko Železarne, ki evidentira vse izume, tehnične izboljšave in koristne predloge ter jih posreduje odboru za izume in racionalizacijo v nadaljnjo obravnavo in določanje višine odškodnine ali nagrade.

4. odbor za izume in racionalizacijo (v nadaljnjem besedilu odbor), ki odloča o sredstvih za odškodnine oziroma pravice do odškodnine in o njeni višini ter oblikah varstva izumiteljskih, ali avtorskih pravic, oziroma deluje v okviru pristojnosti, ki mu jih določa statut. Predsednik odbora o delu poroča kvartalno delavskemu svetu Železarne.

Clen 8

Komisije imenujejo sveti delovnih enot, odbor pa voli delavski svet Železarne. Sef tehnične kontrole in raziskav je član odbora po službenem položaju.

Clen 9

Vsak izumitelj oziroma avtor tehnične izboljšave ali koristnega predloga ima pravico ugovora, ali pritožbe na sklep komisije oziroma odbora in sicer:

na sklep komisije ima pravico ugovora ali pritožbe na odbor, na sklep odbora pa ima pravico ugovora ali pritožbe na delavski svet Železarne.

Clen 10

Delo komisij in odbora se odvija na sejah, ki jih sklicujejo predsedniki. Seje so sklepne, če jim prisostvuje več kot polovica članov, sklep pa je sprejet, če je zanj glasovala večina prisotnih.

Clen 11

Če je avtorstvo sporno, komisija ali odbor, po avtorjevi želji, pritegne k obravnavi še druge sodelavce na strokovni ravni, ki zagotavlja zadostno znanje in sposobnost za pravilno zastopanje koristi avtorja. Če v Železarni ni takšnega ustreznega strokovnjaka, mora komisija ali odbor pritegniti k obravnavi strokovnjaka iz spiska izvedencev za zadevno področje pri pristojnem gospodarskem sodišču.

Avtorji imajo pravico, da prisostvujejo seji, na kateri se obravnavajo njihovi predlogi. Predsednik komisije ali odbora lahko odloči, da seji prisostvujejo vsi avtorji obravnavanih predlogov hkrati, če to ne moti poteka seje.

III. Postopek pri obravnavanju in uveljavljanju

Clen 12

Vsi izumi, tehnične izboljšave in koristni predlogi se prijavljajo v trojniku pismeno strokovni službi pri sektorju za ekonomiko Železarne in sicer na predpisanem obrazcu »Prijava tehnične izboljšave«.

Prijava mora vsebovati popis predloga, po potrebi skico, načrte, predvsem pa rentabilnost izračun prihrankov, ki ga daje izum, tehnična izboljšava ali koristni predlog. Opis mora biti čimbolj obširen in razumljiv.

Po priloženi prijavi izda sektor za ekonomiko prijavitelju in obratovodstvu potrdilo, da je obveščeno in da je prijava registrirana s tekočo številko in datumom.

Clen 13

Obratovodja je odgovoren za izvedbo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga. V kolikor avtor nima možnosti izdelati točnega opisa predloga, načrtov, skic in rentabilnostnega izračuna, je obratovodja dolžan, da s svojimi sodelavci opravi celotno prijavo po zamisli avtorja.

Clen 14

Za vsak izum, tehnično izboljšavo ali koristni predlog, se določi odškodnina oziroma nagrada po preteku enega leta. Po preteku enega leta je avtor dolžan obvestiti službo pri sektorju za ekonomiko, po predpisanem obrazcu o dejanskih koristih izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga. Obratovodja potrdi prijavo s strokovno obrazložitvijo.

Vse strokovne službe so dolžne pomagati avtorju, da se predlog izvede, v kolikor le-ta naleti na ovire.

Clen 15

Predsednik komisije ali odbora določa izmed članov komisije ali odbora poročevalca za posamezne predloge. Poročevalec je strokovnjak za tisto področje.

Clen 16

O poteku seje je treba pisati zapisnik.

Clen 17

Komisija ali odbor izda pismeno odločbo o izplačilu odškodnine predlagatelju, obratovodstvu in oddelku za obračun osebnega dohodka.

Clen 18

Komisija ali odbor, strokovnjaki in vsi ostali organi so dolžni varovati popolno zaupnost prijave izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga.

Clen 19

Odbor lahko razpiše interne naloge z navedbo agregata in posameznih elementov, ki jih je treba izboljšati.

IV. Postopek pri ocenitvi koristnosti in uporabnosti

Clen 20

Železarna, ko dobi patent, mora plačati izumitelju odškodnino, razen če se izumitelj po izumu odpove odškodnini.

Železarna mora plačati odškodnino tudi tedaj, kadar začne izkoriščati izum še pred pridobitvijo patenta.

Odškodnina, iz prejšnjih dveh odstavkov tega člena, se določi sporazumno. Če se sporazum ne doseže, mora Železarna v treh mesecih od izumiteljeve zahteve, predlagati, da odškodnino odmeri pristojno sodišče.

Clen 21

Če je izumitelj pri izumu uporabljal sredstva Železarne, je dolžan izum posredovati Železarni. V kolikor Železarna ni zainteresirana za odkup izuma, ga avtor lahko predloži drugim interesentom.

Če je bil sklenjen sporazum o odkupu izuma, postane le-ta last Železarne.

Clen 22

Avtor tehnične izboljšave ali koristnega predloga ima pravico, da sklene z Železarno pogodbo o svojem deležu odškodnine v primeru, da sklene Železarna pogodbo z drugo delovno organizacijo o izkoriščanju tehnične izboljšave ali koristnega predloga.

Clen 23

Pristojna komisija ali odbor se pri ocenitvi koristnosti predlogov ravnja po naslednjih kriterijih:

1. tehnični in gospodarski pomen predlogov za Železarno,

2. koristi, ki jih Železarna lahko doseže z uporabo predlogov,

3. vrednost sredstev, ki jih je Železarna vložila v ustanovitev predlogov,

4. delež avtorja pri predlogu,

5. okoliščine ali je bilo delo na predlogu redno delo avtorja v Železarni in

6. druge okoliščine, ki so pomembne za odmero odškodnine.

Clen 24

Pri ocenitvi tehničnega in gospodarskega pomena predloga, mora komisija ali odbor zlasti upoštevati ali se predlog nanaša na:

1. nov proizvod, ki spada v skupino proizvodov, ki jih Železarna še ne proizvaja;

2. razširitev asortimenta v skupini proizvodov, ki jih podjetje že proizvaja;

3. povečanje produktivnosti in ekonomičnosti zaradi:

a) uvedbe novega ali izboljšanega obstoječega tehnološkega postopka,

b) uvedbe novih surovin, s katerimi se doseže substitucija deficitnih ali dražjih surovin,

c) izboljšanje proizvodnje in izboljšanje koriščenja obstoječih kapacitet.

Clen 25

Pravica do odškodnine gre avtorju tehnične izboljšave največ za tri leta njene uporabe v proizvodnji. V primeru, ko je izračun prihranka nemogoč (izboljšava HTV, olajšano delo itd.) se avtorju prizna enkratna odškodnina.

Pravica do nagrade za izvedene koristne predloge pripada avtorju največ za tri leta njihove uporabe v proizvodnji. Enkratna nagrada se prizna za koristne predloge, za katere ni mogoče prikazati prihrankov.

V. Odškodnine in priznanja

Clen 26

Prijavitelj izuma ima vse pravice, ki so priznane z zakonom o patentih in tehničnih izboljšavah. Višina odškodnine se ureja s pogodbo.

Clen 27

Osnove za izračun predvidenih in doseženih prihrankov so veljavni normativi (materiala, izplena, delovne sile, zastoj, kapacitet itd.) oz. normativi, ki sledijo zadnji izboljšavi na določenem delovnem mestu.

Osnova za izračun prihrankov pri predlogih, ki omogočajo izvajanje tehnične izboljšave je razlika, ki nastane med prejšnjim stanjem, povečanim za stroške in novim stanjem po uvedbi tehnične izboljšave.

Clen 28

Višina koristi se ugotovi s predračunano razliko, ki nastane v dobi enega leta.

Koliko denarja za kulturo?

V sredo, 7. maja je bila skupna 14. seja UO sklada za financiranje kulturno-prosvetnih dejavnosti in 12. seja sveta za šolstvo, prosveto, kulturo in telesno kulturo pri Skupščini občine Jesenice, na kateri so navzoči razpravljali in sklepali o finančnem načrtu sklada za financiranje kulturno-prosvetnih dejavnosti občine. Po predlogu je predvideno, da bo v skladu za potrebe kulturno-prosvetnih organizacij v letošnjem letu 414.769,21 N din. Prenesena sredstva od lani so 11.269,21 N din, lastnih dohodkov (dohodek v Prešernovi rojstni hiši) je predvidenih 15.000 N din, ostalo 388.500 N din pa je predvidenih iz občinskega proračuna.

Ob razdelitvi sredstev sklada so navzoči razpravljali o dveh variantah. Največji koristniki sklada ostajajo še naprej gledališče Tone Čufar, občinska knjižnica in pa zveza kulturno-prosvetnih organizacij, prek katere financirajo vsa kulturna društva v občini. Sicer pa so se v podrobnosti domenili za naslednjo razdelitvijo:

Vzdrževanje Prešernove rojstne hiše	12.000,00 N din
Občinska knjižnica	112.137,00 N din
Vaške knjižnice	5.000,00 N din
Gledališče	137.439,00 N din
Zveza kulturno-prosvetnih organizacij	60.000,00 N din
Muzej NOB	10.000,00 N din
Ljudska tehnika	10.000,00 N din
Radio	17.000,00 N din
Gorenjski tisk	17.000,00 N din
Zavod za spomeniško varstvo	13.000,00 N din
	2.600,00 N din
Enkratne dotacije	4.155,00 N din
Provizija	1.000,00 N din
Rezerva	13.438,21 N din
Skupaj	414.769,21 N din

Navzoči so govorili o nekaterih težavah v kulturno-pro-

svetni dejavnosti, predvsem pa so opozorili na problem najemnin v stavbi gledališča Tone Čufar, katero je prevzelo Stanovanjsko podjetje Jesenice. Kulturne ustanove v tej stavbi naj bi predvidoma letno plačevale okoli

40.000 N din najemnine. Že pri tako skromnih sredstvih bi bil tak strošek prav gotovo velika obremenitev, kar bi povzročilo določene težave pri osnovni dejavnosti. Vsekakor bi bilo potrebno tudi glede najemnin najti ustrezno rešitev.

Vsak občan ima v narodni obrambi svoje pravice in dolžnosti

Obrambna vzgoja prebivalstva je postala zanimiva posebno po čeških dogodkih, ki so nas opozorili, da je mir v Evropi samo navidezen in da so nasprotja tako velika, da lahko že majhen povod sproži spopad.

Delavske univerze so prevzele en del priprav prebivalstva na obrambo. To so predvsem predavanja za prebivalstvo v strnjanih naseljih in za delovne organizacije. Do sedaj so bili krajsi seminarji v devetih delovnih organizacijah, še trinajst delovnih kolektivov pa je poslalo delavski univerzi zahtevek, da se pri njih seminarji s to vsebino izvedejo. Do danes je bilo na 49 predavanjih prisotno že 3.478 ljudi, kar je okrog 71 ljudi na eno predavanje. Prebivalstvo v naseljih je poslušalo do sedaj šele eno temo, to je VOJNO STRATEŠKE KONCEPCIJE VOJASKEH PAKTOV. Pravkar pa je Milan Polak pričel predavati drugo temo VSE-LJUDSKA OBRAMBNA VOJNA. Tudi ta tema bo predavana od Rateč pa do Breznice in Blejske Dobrave. Število prisotnih na predavanjih kaže, da so predavanja zanimiva in da odhajajo ljudje zadovoljni.

Na območju jeseniške občine se prav v tem času odvijajo predavanja o vsesplošnem ljudskem odporu oziroma o vsesplošni ljudski obrambi v primeru vojne. Predavanja so organizirana skladno s temeljnim zakonom o narodni obrambi in so takorekoč obvezna za vse občane, kajti vsak občan ima po novem temeljnem zakonu določene pravice in dolžnosti. Predavanja so razumljiva in zanimiva ter seznanjajo poslušalce s konceptom vsesplošnega ljudskega odpora, z našo vojno doktrino, seznanjajo poslušalca z nevarnostmi vojne in s tem kako se lahko uspešno postavimo v bran tudi najmočnejšemu agresorju v najtežjih oblikah. Predavanja so namenjena predvsem vzgoji občanov, ki je potrebna, če želimo, da bo naš vsesplošni ljudski odpor ob eventualnem napadu na našo svobodo in neodvisnost uspešen tako, kot si vsi želimo. Ljudstvo, ki se je pripravljeno boriti za svojo neodvisnost, ki je organizirano v vsesplošnem ljudskem odporu, si že s tem v veliki meri zagotavlja mir na svojih mejah in s tem mirno delo in ustvarjalnost.

»Kaj veš o prometu?«

Na medobčinskem tekmovanju učencev gorenjskih osnovnih šol, ki je bilo preteklo soboto na Bledu, so mlajši pionirji jeseniških osnovnih šol zasedli četrto, starejši pionirji razvrščeni v četrto tekmovalno skupino, pa peto oziroma zadnje mesto.

Tekmovanje je vodila komisija za varnost prometa pri

občinski skupščini Radovljica.

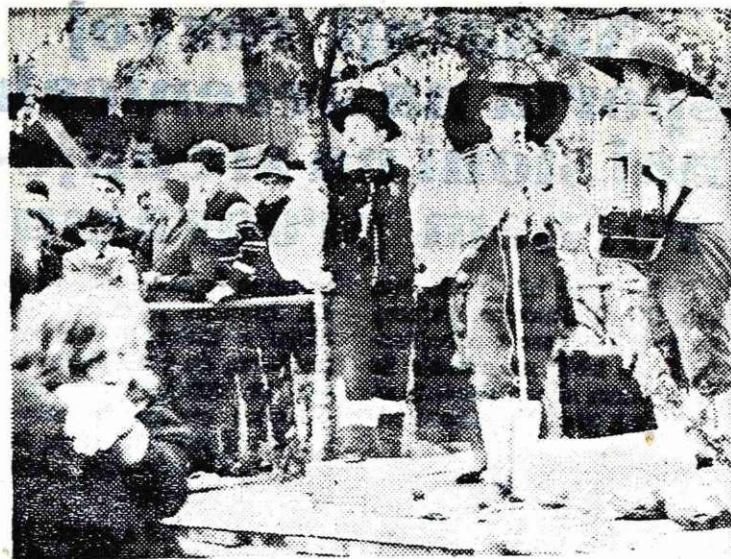
Jeseniška ekipa je bila izbrana na tekmovanju v Mojstrani. Slaba uvrstitev je posledica nezadostnih priprav in treninga. Vsaj enkrat bi tekmovalci morali trenirati na Bledu. Sicer pa moram zapisati, da so tudi jeseniški tekmovalci pokazali solidno znanje iz prometnih predpi-

sov in praktične vožnje. Tekmovalci so bili razvrščeni v dve skupini. Napisati so morali prosti spis o prometu, odgovoriti na vprašanja prometnega testa ter opraviti spretnostno vožnjo in ocenjevalno vožnjo s kolesom.

V obeh skupinah je prvo mesto pripadlo kranjskim tekmovalcem. Od posameznikov je v skupini mlajših pionirjev prvo mesto osvojil Slavko Meglič iz Trziča, v skupini starejših pionirjev pa Rado Jelovčan iz Kranja.

Jeseniško občino so zastopali naslednji tekmovalci: Jami Štular (o. š. Zirovica), Tomaž Skomavc (o. š. Mojstrana), Cveto Pretnar (o. š. Prežihov V.), Sašo Oblak (o. š. Prežihov Voranc), Dušan Novkovič (o. š. Koroška Bela), Franc Makše (o. š. Kranjska gora), Aleš Cepič (o. š. Tone Čufar) in Jože Medved (o. š. Prežihov Voranc).

V.

Motiv z lanskoletnih prireditev v mesecu narcis, kajti poleg naravnih lepote je obiskovalce potrebno postreči tudi s kulturnimi in zabavnimi prireditvami

Mesec narcis

Mesec narcis ni samo praznik Planine pod Golico, ampak dobiva iz leta v leto bolj slovensko obeležje. Vsako leto prihajajo posebni avtobusi iz Štajerske in Dolenjske, poleg osebnih avtomobilov z vsemi slovenskimi oznakami. Narcise cvetijo samo v treh krajih Evrope in so res velika posebnost za naše kraje. Turistično društvo v Planini pod Golico je združilo lepo s prijetnim in dodalo še eno znamenitost — volitev lepote kraljice narcis. Ta prireditev ima že svoje korenine — postala je tradicionalna.

Lepo vreme, ki ga pričakujemo, bo le še popestrilo nedeljo in prav gotovo poskrbelo za velik obisk. V nedeljo je namreč na programu izbiranje LEPOPOTNE KRALJICE NARCIS, prihodnjo nedeljo 25. t. m. pa je masovni izlet na Golico.

Tistim, ki bodo šli peš — lahko svetujemo, naj si izberejo bližnjico, ker bo cesta »kosmata« od prahu. Pa še na nekaj ne smemo pozabiti! Praznik je zaradi narcis, zato je nesmiselno, da bi si natrgali celo naročje našega cvetnega bogastva.

Tudi to je ena izmed »zabavnih«, ali »odiralnih« zabav lani, ki pa prav gotovo ne sodi na kulturno prireditev, kot je MESEC NARCIS

Za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše so prispevali:

Draga in Miha Hostnik, Jesenice, Cesta v Rovte 21 — 25,00; sindikalna organizacija socialnega zavoda »dr. Franceta Berglja« 50,00; Cankarjeva založba Ljubljana — 2.000,00; Dobovšek Elza Novo mesto — 510,00; osnovna šola Katja Rupena Novo mesto — 122,00 din.

Svoj honorar za članek, objavljen v 16.—17. številki Železarja, sta odstopila France Žvan v višini 36,00 din in Tone Skrt v višini 44,00 din.

Do 14. 5. 1969 je bilo zbranih skupno 102.430,25 N din. Za prispevke se vsem darovalcem iskreno zahvaljujemo.

Prispevke nakazujte na žiro račun: 5153-679-2135 ZVEZA KULTURNO PROSVETNIH ORGANIZACIJ OBČINE JESENICE, sklad za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše.

Ekipa naše občine na tekmovanju na Bledu

Nadalnji razvoj športa na Jesenicah naj sloni na srednjeročnem programu

Nedavno je bila razširjena seja UO ŠD Jesenice. Najprej so uredili odnose z odbojkarji, ki so izbili na površje že na občnem zboru društva in pozneje z znanim pismom odbojkarjev.

Predsednik ŠD je nato razvil nekaj misli, ki so nekakšen poizkus, da bi se tudi na področju športne dejavnosti uveljavilo samoupravljanje in odpravilo dokaj trdoživi etastični odnosi. Razprava je pokazala, da je večina prisotnih za nove sodobnejše oblike in metode vodenja ter upravljanja v ŠD Jesenice. Zato so sklenili, da bo posebna komisija izdelala predlog osnutka novega statuta in združevanja športnikov v okviru ŠD Jesenice. Predlog osnutka novega statuta društva bodo posredovali članom klubov v razpravo. V zgodnji letošnji jeseni pa bi na osnovi predlogov in pripomb članstva klubov v prečiščenem besedilu že lahko sprejeli oziroma potrdili novi statut društva.

Precej dolgo so govorili o predlogih, ki jih je izdelal IO ŠD za delitev denarja na posamezne klube za tekoče leto. Klubi so predložili proračune, ki v skupnem znesku znašajo 21 milijonov starih din. OZTK Jesenice pa je društvu namenila le 14 milijonov starih din. Zaradi te razlike je bila potrebna korektura predloženih klubskih proračunov. Znižanje je prizadelo klube od 20 do 70 %, le odbojkarji so ostali na 100 odstotni realizaciji po predloženem predlogu svojega proračuna.

V jeseniškem športu delujejo rešnični privrženci. Poleg nalog, kako uspešno razvijati športne zvrsti, se morajo športni delavci ukvarjati še s problemom: kje dobiti denar? Druga stran te medalje se kaže v diferenciaciji klubov s statusom vrhunskega športa in klubov, ki nimajo zvezdic. Prav bi bilo, da bi klubi, ki uživajo varuštvo delovnih organizacij, v celoti prešli pod njihovo materialno varuštvo ter bi se denar delil med klube, ki so odvisni le od višine dotacije ŠD Jesenice, oz. namenskega sklada.

To so pereča vprašanja jeseniškega športa, o katerih bi kazalo temeljito spregovoriti in najti ustrezne rešitve.

Na kraju je bil načrt predlog o izdelavi srednjeročnega programa razvoja z zasnovanimi cilji jeseniškega športa, hkrati s tem pa tudi program investicij za prepotrebne športne objekte in naprave. Ker ni takega programa, so stvari prepuščene stihiji, manjka načrtovitosti in ne zadnje tudi smotrnosti. V zadnjem programu ne bi smeli pozabiti tudi na strokovne

kadre in na aktivizacijo mlajših športnih delavcev. Sicer lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da v nekaterih klubih že delujejo trenerji z ustrezno strokovno izobrazbo. Manj ugodno pa je bilo doslej vključevanje novih športnih delavcev.

Predlog je bil sprejet. Klubi bodo dobili nalogo, da izdelajo predloge srednjeročnega programa razvoja svoje športne zvrsti z omenjenimi komponentami. V zvezi s tem ne bo odveč, če se zadržimo ob nekaterih prisotnih problemih, ki zlasti zadevajo stanje športnih objektov na Jesenicah. Neizpodbitno drži, da nam manjka prostora za športne igre in ustrezne atletske naprave. Čeprav se staro igrišče trenutno preureja, s tem ne bo rešeno to vprašanje. Nekaj podatkov v ilustracijo bo dovolj za našo omenjeno trditev. Sedanje in edino športno igrišče na Jesenicah koristi:

- okrog 500 delavcev Železarne v medobratnih tekmovanjih,

- okoli 300 učencev ŽPS in dijaki TSS,

- čez 300 članov klubov ŠD in

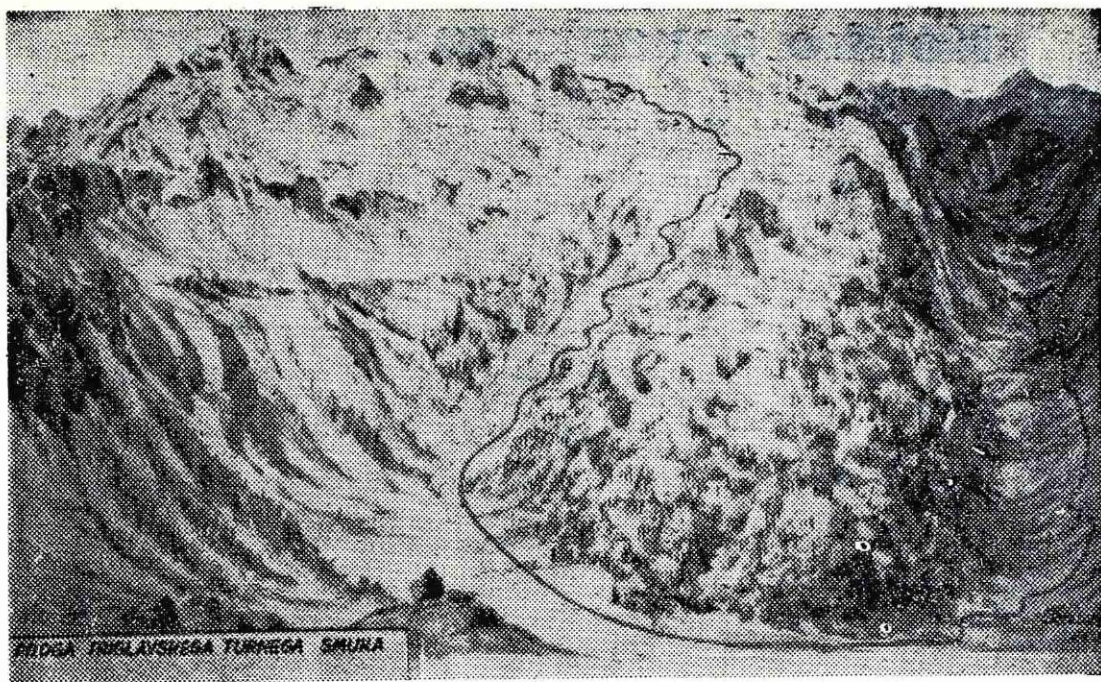
- skoraj 700 učencev osnovnih šol v občini na raznih občinskih tekmovanjih.

Skratka, frekvenca, ki jo ne premore še tako skrbno vzdrževano igrišče in naprave. Za ledarno je odobren rezervat za nov in sodoben športni stadion. Na tem prostoru so že pričeli z urejanjem novega igrišča za odbojko. Glede na gornje podatke in da bi dosegli še večjo množičnost, bi kazalo v prvi plan določiti izgradnjo novega športnega stadiona. Po grobi oceni ta investicija ne bi zahtevala dosti več od 50 milijonov starih din. Gre za investicijo, ki pomeni bazično osnovo vsemu športu.

Tudi kašorkarji in odbojkarji ne skrivajo svoje želje po primerni športni dvorani. Igre te zvrsti na prostem so preživele. Na Javorniku nimamo več primernih smučarskih skakalnic za vzgojo mladih skakalcev, naslednikov Zidarja in Zajca. Kegljači želijo avtomatsko kegljišče. Za razvoj plavalnega športa je precej pritiska za pokrito kopališče. Poleg navedenih objektov ostaja še vedno aktualno vprašanje dograditve športno-kulturne dvorane z umetnim drsališčem.

Skratka dovolj razlogov, da se izdela celoviti srednje (če ne dolgoročni) program s konkretnimi cilji razvoja ter napredka jeseniškega športa.

Vibr

Triglavski turni smuk naj postane tradicija

V organizaciji planinskih društev Javornik-Koroška Bela, Mojstrana in Martuljek je bil izveden v nedeljo 11. maja zelo uspel triglavski turni smuk. Udeleženci so prihajali v soboto v nesigurnem vremenu ves dan in še pozno v noč po opoldanski nevihti povzpeli še na zasneženi vrh Rjavine.

V nedeljo ob 8. uri zjutraj je bilo res živo na startu na grebenu Rži nad Staničevim domom. Zbralo se je kar 56 udeležencev iz planinskih društev Martuljk, Mojstrana, Jesenice, Javornik, Gorje, Radovljica, Kranj, Jezersko, Ljubljana-Matica, Akademik, Laško in Koper. Najbolj številni so bili alpinisti in planinci iz Mojstrane, katerih je bilo kar 17, tudi Ljubljana-Matica je bila dobro zastopana z 11 gorniki, Jeseničanov pa je bilo žal le pet. Po starostnem sestavu je bil en udeleženec mlajši od 10 let, osem udeležencev od 10 do 20 let, 24 udeležencev od 20 do 30 let, 11 udeležencev od 30 do 40 let, pet udeležencev od 40 do 50 let, štirje udeleženci od 50 do 60 let in trije udeleženci nad 60 let starosti. Dokaz, da smučarski šport navdušuje staro in mlado! Najbolj pa smo bili veseli mladega Boštjana Gaserja, ki še ni dopolnil 10 let starosti. Korajžni fant je dobro hodil osem ur do cilja in odlično prevozil vso progo triglavskega smuka. Fantu so oči kar žarele, ko nam je zagotavljal, da bo čez pet let že imel zlato značko triglavskega turnega smuka. Bilo je še več zelo mladih: Andraž Hrastar, Vaja Jerovšek, Sašo Košir in še več drugih — vsi odlični smučarji. Dokler imamo tak naraščaj, se ni bati, da bo planinstvo in turno smučanje pri nas zamrlo. Med najstarejšimi smučarji pa sta bila predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik in dr. France Novak, ki sta z mladostno razpoloženostjo vijugala po krasnih triglavskih smučiščih.

Lepo sončno jutro in nekaj centimetrov snega, ki je padla prejšnji dan, je napravil opogo res idealno za visokogorsko smuko. Proga je

potekala iz grebena Rži v konto Rjavine, prek Apnenice mimo pastirske kočice pod Oklom na Polje in prek melišč Dražkih vrhov skoro do doline Krme. Vsi udeleženci smuka so se brez najmanjše nezgode srečni in nasmejani vrnili v cvetočo dolino Krme.

Organizacija smuka je bila tako glede propagande kot glede prehrane in prenočišč dobro izvedena. Odlično pa tehnično in reševalno, za kar imajo največ zaslug alpinisti in reševalci iz Mojstrane. Vseh 56 udeležencev, od katerih je bilo kar šest zastop-

nic nežnega spola, je prejelo posebne bronaste spominske značke.

Da ni bila udeležba na prvem tradicionalnem triglavskem turnem smuku še mnogo večja, je vzrok predvsem v nesigurnem sobotnem vremenu, nekaj pa zaradi »v smislu koordinacije gornjesavskih AO izvedena bolj pomembna planinska akcija«.

Za zaključek lahko ugotovimo, brez pretiravanj, da bo ostal letošnji turni smuk vsem udeležencem v najlepšem spominu. Organizatorjem pa je to spodbuda, da bodo triglavski turni smuk odslej organizirali vsako leto z vedno večjim številom udeležencev.

Na svidenje na triglavskem turnem smuku — drugo leto! Janez Krušič

Odbojbarska sezona v polnem teku

Preteklo soboto se je pričelo tekmovanje v medobčinski odbojbarski ligi. Letos nastopa osem moštev. Vrsta TVD Bohinj II je odstopila, moštvi ŠD Radovljica in ŠSD Kovinar tekmujejo v II. republiški ligi. Novinca v medobčinski ligi pa sta ŠSD Kovinar II in ekipa ŽIC.

Rezultati prvega kola: TVD Kamna gorica : ŠSD Kovinar II 3:2, TVD Žirovnica : ŽIC Jesenice 3:1, TVD Kropa : OK Jesenice 2:3, ŠD Ribno : TVD Javornik 0:3.

To soboto bo na igrišču Podmežakljo trojen spored s pričetkom ob 16. uri in sicer so na sporedu tekme:

ŠSD Kovinar : TVD Javornik, OK Jesenice : ŠD Ribno, ŽIC Jesenice : TVD Kropa.

V II. republiški ligi nastopa sedem moštev, od tega kar pet z Gorenjske. Rezultati prvih dveh kol so naslednji:

TVD Kropa : ŠSD Kovinar 3:0, TVD Trebnje : ŠD Radovljica 3:0, TVD Bovec : TVD Bohinj 3:1, ŠD Radovljica : TVD Bovec 1:3, TVD Bohinj : TVD Kropa 3:2.

T. S.

Anekdota

Ko je umiral napredni češki filozof, profesor praške univerze Avgustin Smetana, ga je obiskal nadškof, ki je hotel za katoliško cerkev rešiti izgubljeno dušo. Smetana je bil namreč sprva duhovnik in član križarskega reda, ker pa je izstopil iz samostana in se odvrnil od cerkve, so ga izobčili. Ko je profesor zvedel za nadškofov obisk, se je nasmehnil in naročil prijatelju:

»Povej prevzvišenemu, da ga ne morem sprejeti, ker umiram.«

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

17. in 18. maja amer. barvni CS film DVANAIST ZIGOSANIH, v režiji Roberta Aldricha, v glavni vlogi Lee Marvin, ob 17. in 19.30 uri.

19. maja mehiški barvni film POD NEBOM MEHIKE, v režiji Miguela M. Delgade, v glavni vlogi Lola Beltran, ob 17. in 19. uri.

20. in 21. maja angl. barvni film LJUBEZEN IN BOLNICARKE, v režiji Relfa Thomasa, v glavni vlogi Lesly Philips, ob 17. in 19. uri.

22. in 23. maja amer. barvni CS film GRAND PRIX, v režiji Johna Frankenheimeira, v glavni vlogi James Garner, ob 17. in 19. uri.

24. maja meh. sp. ital. barvni CS film TRIJE NEUSMILJENI, v režiji J. R. Marchenta,

v glavni vlogi Richard Harrison, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

17. in 18. maja angl. barvni film LJUBEZEN IN BOLNICARKE, ob 18. in 20. uri.

19. in 20. maja amer. barvni CS film DVANAIST ZIGOSANIH, ob 17.30 in 20. uri.

21. maja amer. film ŽENA V IZLOZBI, ob 18. in 20. uri.

22. in 23. maja amer. barvni CS film REVOLVERAŠI APASKEGA KLANCA, ob 18. in 20. uri.

24. maja ital. barvni film TIHI BILL, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

17. maja amer. barvni film ODSEV V ZLATEM OČESU.

18. maja franc. barvni CS film VELIKI PONAREJEVALI,

22. maja amer. barvni CS film DVANAIST ZIGOSANIH.

24. maja amer. barvni CS film REVOLVERAŠI APASKEGA KLANCA.

Kino ZIROVNICA

18. maja amer. barvni film ODSEV V ZLATEM OČESU.

21. maja amer. barvni CS film DVANAIST ZIGOSANIH.

25. maja angl. barvni film LJUBEZEN IN BOLNICARKE.

Kino KRANJSKA GORA

18. maja amer. barvni CS film REVOLVERAŠI APASKEGA KLANCA.

22. maja angl. barvni film LJUBEZEN IN BOLNICARKE.

24. maja amer. barvni CS film DVANAIST ZIGOSANIH.

OBVESTILO

Prosimo delavce železarne Jesenice, ki imajo vložene vloge za dodelitev stanovanja pri stanovanjski komisiji železarne Jesenice, da se v naslednjih mesecih zglašajo pri referentu za stanovanja le v najnujnejših primerih ob dnevi, ko so uradne ure. Za razumevanje prosimo zato, ker je referent za stanovanja vsak dan na terenu zaradi točkovanja stanovanj. Vse informacije v zvezi s stanovanjskimi vprašanji bo bralcem lahko posredovala komisija ob obisku na domu.

Kadrovski sektor
železarne Jesenice

V enem tednu štiri točke

Med tednom so jeseniški nogometaši v postavi Ivanović, Ljušić, Kralj, Barac, Lukandić, Komelj, Magdić, Subić (Stošić), Kačar, Pavlič, Noč, v Železnikih v zaostali tekmi premagali domače moštvo s 4:0 (2:0).

Jeseničani so prišli v vodstvo v 39. minuti, ko je gol dosegel Kačar. Drugi gol pa je dosegel Pavlič na podajo Komelja v zadnji minuti polčasa.

V drugem delu igre so domačini le dvakrat prišli pred vrata Jeseničanov in niso mogli resneje ogroziti sicer zelo zanesljivega vratarja gostov. Naslednja dva gola sta dosegla Kačar in Pavlič na podajo Noča.

Rezultat bi bil prav gotovo še višji, če ne bi med tekmo deževalo, Jeseničani pa so zapravili tudi več zrelih priložnosti, saj je med drugim Noč zastreljal enajstmetrovko.

V nedeljo pa so Jeseničani nastopili v Lescah in spet zmagali s 3:1 (3:0).

Jesenice: Ivanović, Ljušić, Kralj, Barac, Lukandić, Magdić, Komelj, Kačar (Subić), Ljušić, Pavlič, Noč.

Zanimivo srečanje z vodečo ekipo gorenske lige so naši fantje po zaslugi dobre igre odločili v svojo korist že v prvem polčasu.

Takoj v začetku so s svojimi napadi pokazali, da hočejo zmago. To pa so zahtevali tudi številni gledalci, ki so jih prišli spodbujati z Jesenic.

Še preden je poteklo deset minut igre, je že dosegel gol Ljušić na podajo Pavliča. Takoj zatem pa je že Kačar z golom z glavo na center Pavliča povišal rezultat. Tretji gol je padel pred koncem polčasa; dosegel ga je z glavo Ljušić na podajo Kačarja.

V drugem polčasu so hoteli gostje predvsem ohraniti doseženi rezultat in so se umaknili v svojo obrambno polovico. Kljub temu pa so imeli še dosti izrednih priložnosti za doseg zadetka. Domačini so dosegli gol iz čistega offsidea, vendar ga stranski sodnik ni hotel razveljaviti.

S to zmago so si Jeseničani omogočili, da lahko osvoje prvo mesto v primeru, da v ponovni tekmi z Lescami zmagojo in igrajo z Železniki vsaj neodločeno. V tem prvenstvu morajo vse ekipe odigrati med seboj tri srečanja, zaradi večjega števila tekem, ker ligo sestavlja samo šest moštev.

Ker so v drugem delu prvenstva Jeseničani zmagali v vseh srečanjih na tujem in igrali neodločeno samo s Preddvorom, jim to daje upanje, da bodo uspešni tudi v naslednjih dveh tekmah in nadoknaditi točko zaostanka z Lescami. To bi bil vsekakor velik uspeh zelo mlade ekipe, ki mora zaradi popraviljanja nogometnega igrišča, vse tekme igrati na tujem.

ZAHVALA

Sodelavcem strojnih delavnic, elektrodne oddelka, učencem III. b razreda PIŠ in organizaciji SZDL terena Plavž, stanovalcem na Titovi cesti 87 ter vsem ostalim posameznikom se najtopleje zahvaljujem za zbrano denarno pomoč, ki sva jo prejela ob smrti dobrega moža in očeta Andreja Brčeta.

Zaljujoča žena Mara in sin Andrej

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru železarne Jesenice se zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Milan Rijavec

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne 1300 se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila zelo dobrodošla ob moji dolgotrajni bolezni. Vsem želim še mnogo delovnih uspehov!

Ludvik Sajovic

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru HVZ se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč.

Anton Jensterle
Žičarna

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem tovarniškemu odboru sindikata Železarne za denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla. Obenem se zahvaljujem strojevodjem za njihov obisk in darilo.

Jože Dobrave

ZAHVALA

Tovarniškemu odboru sindikata Železarne ter sindikalnemu odboru šamotarne se iskreno zahvaljujem za prejet denarno pomoč, ki mi je bila med dolgotrajno boleznijo zelo dobrodošla. Vse li me, da se me moji nekdanji sodelavci še vedno spominjajo, hkrati pa jim želim veliko delovnih uspehov.

Pavel Kaplja
Ljubno 60

Na osnovi čl. 174 in 2. odstavka čl. 221 statuta železarne Jesenice, dajemo naslednjo

OBJAVO

za prosti delovni mesti v železarni Jesenice:

1. vodjo priprave dela vzdrževanja (1 del. mesto)
2. asistent v strojnih delavnicah (1 del. mesto)

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:

Za delovno mesto pod toč. 1 da ima visokošolsko izobrazbo tehnične stroke in 5 let prakse ali srednjo izobrazbo tehnične stroke in 10 let prakse v svoji stroki.

Za delovno mesto pod toč. 2 da ima strojno fakulteto in 1 leto prakse ali srednjo tehnično šolo strojne smeri in 6 let prakse v ožji stroki.

Osebnih dohodek se formira po pravilniku o formiranju in delitvi osebnih dohodkov v železarni Jesenice.

Prijave z ustrežno dokumentacijo naj kandidati pošljejo na kadrovski sektor železarne Jesenice do 30. maja 1969.

Kadrovski sektor

Na osnovi čl. 28 pravilnika o delovnih razmerjih železarne Jesenice dajemo naslednjo

OBJAVO

za prosto delovno mesto v obratu OTK — oddelek kvalitete kontrole:

1. asistent kvalitete kontrole	U-5	3 osebe
2. statistik matematik	U-5	1 oseba

POGOJI:

Za zasedbo navedenih delovnih mest se zahteva:

Pod 1: dovršena metalurška fakulteta z najmanj enoletno prakso v obratih črne metalurgije ali I. stopnja metalurške fakultete s petletno prakso v obratih črne metalurgije.

Pod 2: dovršena matematična ali ekonomska fakulteta — statistične smeri; zaželjena praksa, lahko je tudi pripravnik.

Pismene prijave z osnovnimi podatki in podatki o strokovnosti naj kandidati pošljejo v roku 8 dni po objavi na kadrovski sektor železarne Jesenice.

Kadrovski sektor

Na osnovi člena 28 pravilnika o delovnih razmerjih železarne Jesenice dajemo naslednjo

OBJAVO

za prosto delovno mesto v valjarni tanke pločevine 1300: DNINSKI VODJA D-5 1 oseba

POGOJI:

Za zasedbo navedenega delovnega mesta se zahteva:

1. Srednja strokovna izobrazba metalurške stroke ali delovodska šola in 5 let prakse;
2. Poklicna šola — valjavec — s strokovnim preizkusom ali visoka kvalifikacija in 10 let prakse.

Pismene prijave z osnovnimi podatki in podatki o strokovnosti naj kandidati pošljejo v roku 8 dni po objavi na kadrovski sektor železarne Jesenice.

Kadrovski sektor

TVD PARTIZAN JESENICE

razpisuje

naslednja prosta sezonska delovna mesta za tabor v Baški:

1. GOSPODAR
2. POMOČNIK GOSPODARJA
3. KUCHARICA
4. 3 POMOČNICE V KUHINJI

POGOJI: Pod točko 1. upokojenec več administracije in gospodarskih poslov.

Delo je sezonsko v mesecu juliju in avgustu. Osebnih prejemkov po dogovoru.

Kandidati naj pismene ponudbe pošljejo komisiji za taborjenje pri TVD Partizan Jesenice najkasneje do 26. 5. 1969.

Uprava

Izgubljeni točki s Fužinarjem

OK Fužinar : OK Jesenice 3:1 (15:13, 15:12, 8:15, 15:6)

Jesenice: Arh, Bergelj, Bogataj, Božič, Kavčič, Krevsel, Peternel, Potočnik, Rössler, Šmitek.

Srečanje dveh najboljših slovenskih odbojgarskih moštev je bilo res vredno ogleda. Končal se je s porazom za Jeseničane, rezultat pa bi bil lahko precej drugačen, če bi imeli malo več sreče.

Že takoj v prvem setu so

prevzeli vodstvo, vendar so jih domačini pri rezultatu 2:10 ujeli in zmagali s 15:13. Tudi drugi niz so dobili domačini z minimalno razliko.

V moštvu Jesenic so v prvih dveh setih igrali sami mladi igralci, v tretjem pa je v igro vstopil Krevsel in precej pripomogel, da so ta set dobili. Po izenačenih rezultatih 8:8, so Jeseničani hitro nabrali šest točk in dobili set.

V zadnjem setu so spet zavodili gostje, od rezultata 5:5 naprej, pa so povsem popustili in domačini so z lahko to zmagali.

Jeseničani so bili poraženi predvsem zato, ker se jim je izjalovila njihova taktična zamisel, da bi na mreži onemogočili odlična tolkača Fužinarja in mladiška državna reprezentanta Gosteničnika in Steharnika.

Tudi vsi igralci niso igrali enako dobro. S kvaliteto igre sta izstopala Potočnik in Rössler in to zato, ker redno trenirata. Ostalim pa se je videlo pomanjkanje kondicije in včasih tudi discipline.

Z. F.

Uspeh jeseniških atletov v Kranju

Preteklo nedeljo je bilo v Kranju področno prvenstvo in hkrati kvalifikacijsko tekmovanje za atletski pokal Slovenije za mlajše mladince in mladinke. Atletski klub Jesenice je na tekmovanje poslal kar precej močno zastopstvo pod vodstvom trenerja prof. Pavla Jenka.

Dosežki mladih jeseniških atletov in atletinj so presegli pričakovanja; osvojili so pet prvih mest, štiri druga, dve tretji in dve četrti mesti v desetih disciplinah. Posamezniki so dosegli naslednjo uvrstitev in rezultate:

MOŠKI:

100 m: 2. Sašo Pretnar 12,4; 300 m: 1. Janez Čufar 41,6; 1000 m: 3. Marko Dakskofler 2:48,3; 4. Joža Bizjak 2:56,8; daljina: 2. Janez Čufar 580; disk: 1. Stanko Lakota 37,42; krogla: 1. Stanko Lakota 10,09.

ŽENSKE:

60 m: 2-3. Mimi Purger 8,8; 100 m: 4. Bogica Vidic 15,0; 400 m: 1. Ivanka Filipaj 69,7;

višina: 1. Kati Purger 140; 3. Anica Vidic 115; daljina: 2. Ivanka Filipaj 426.

Kaže, da se bo kar precej naših uvrstilo na republiški finale. Zlasti dobro obeta Kati Purger, ki je v letošnji sezoni izboljšala svoj rezultat za 10 cm v skoku v višino. V atletskem klubu pridno delajo, atleti radi vadijo kljub trenutno neugodnim razmeram zaradi popravila igrišča. Tolažijo se pač s tem, da se jih bodo po končani preureditvi igrišča in atletskih naprav pogoji dela bistveno izboljšali. Jesenice bodo z malo denarja dobile prenovljeno ali skoraj novo igrišče, ki bo povsem spremenilo svojo prejšnjo podobo. Pri tem gre zasluga vsem, ki akcijo finančno podpirajo in Zavodu za vzdrževanje športnih objektov s tov. Božičem in Katnikom, ki sta se z vso vnemo posvetila tej nalogi in delu.

Upajmo, da bodo v novih pogojih tudi atleti in atletinje še poskrbeli za prijetne in ugodne rezultate.

Vibr

Izbiramo najboljšega športnika občine

Ker so šele v zadnjem času začeli bolj prihajati listki o najboljših športnikih iz naše občine, smo se odločili, da podaljšamo rok do četrtega 22. maja. Po tem roku bomo sešteli glasove in rezultate letošnjega izbora objavili v našem glasilu in na javni prireditvi koncem meseca.

Naj vas spomnimo, da bomo tako kot lani tudi letos izžrebali tri izmed vas, ki boste poslali izpolnjeni listič ter vas nagradili s praktičnimi nagradami.

Ne pozabite torej na naslov: UREDNIŠTVO ŽELEZARJA čimprej poslati izpolnjeni listič, ki smo ga objavili v dveh zadnjih in v današnji številki Železarja.

IME IN PRIIMEK ŠPORTNIKA IN ŠPORTNA PANOGA:

1.
2.
3.
4.
5.

MOJ NASLOV:

Ime in priimek

Kraj in ulica

Kljub lepim uspehom, so kritično govorili o svojem delu

V torek zvečer so se v svojih prostorih doma TVD Partizan zbrali igralci in funkcionarji namiznoteniškega kluba Jesenice na rednem letnem občnem zboru. Zboru sta še prisostvovala predstavnik SD Jesenice in občinske konference ZMS. O delu kluba je poročal dosednji predsednik Lojze Štrumbl.

Namizni tenis ima na Jesenicah že bogato tradicijo. Igralci in igralke tega kluba že več let sodijo v sam vrh slovenskega namiznega tenisa. V zadnjih letih pa ženska ekipa zelo uspešno prodira tudi v zvezni razred. Prav takšen sloves so pred časom imeli moški, ko so se njihovi člani borili v zvezni ligi. Za te uspehe se imajo igralci in igralke zahvaliti predvsem marljivim funkcionarjem, ki kljub velikim težavam, pomanjkanju denarja in trenerskega kadra uspejo pripraviti igralce do tako kvalitetne ravni.

Toda kljub vsem uspehom, ki jih dosegajo na športnem polju pa so bili precej samokritični glede dela upravnega odbora. Kakor iz poročila, tako tudi v poznejši razpravi smo slišali, da upravni odbor ni deloval zadovoljivo, predvsem je odpovala gospodarska komisija, v zadnjem pa so zanemarili tudi vodenje kronike. Zatrtili so, da bo novi upravni odbor te pomanjkljivosti takoj odpravil. Zelo odkrito so se pomenili glede nadaljnega obstoja in delovanja kluba. Delavoljni člani upravnega odbora, kakor tudi igralci so dali več pametnih predlogov glede napredka na-

miznega tenisa na Jesenicah. V najkrajšem času bodo skušali najti gospodarsko organizacijo, ki bi prevzela patronat, ker denar, ki ga dobijo od SD Jesenice, ne zadostuje niti za kritje polovice stroškov. V kratkem mislijo organizirati tekmovanje pionirjev in pionirk v občini. Skratka, ustanovili bi občinsko ligo. Pri tej akciji bi jim morala finančno in moralno pomagati občinska Zveza za telesno kulturo, kakor tudi vse ostale organizacije v občini. Igralci so potarnali, zakaj ni več srečanj na Jesenicah. S temi tekmovanji bi močno popularizirali namizni tenis.

Načeli so tudi vprašanje igralke Božene Krajzelj, ki bo končala šolanje na Jesenicah ter ga nadaljevala v Ljubljani. Vsekakor bi bilo prav, da igralka ne zapusti kluba, to je tudi sama izrazila. Morda bi z majhno štipendijo rešili ta problem. Težko je izpustiti iz rok tako kvalitetno igralko.

Ob koncu so še izvolili 11-članski UO, ki bo vodil namizni tenis v prihodnje. Igralkama Krajzelji in Pavličevi — Novakovi pa so za vrhunske dosežke podarili skromna praktična darila.

— ne

Tekme pod Prisojnikom

V okviru programa letošnjega poletnega treninga jeseniških alpskih smučarjev so tudi občasne tekme na plazu pod Prisojnikom. Sobotnega in nedeljskega treninga dne 10. in 11. maja se je udeležilo več kot 20 tekmovalcev in tekmovalk.

Člani, mladinci in mladinke ter pionirji so startali najprej na isti slalom progi, dolgi okoli 300 m s sto metri višinske razlike in 35 vratici, nato so startali mladinci in pionirji za sebe na krajši slalom progi, člani pa na veleslalom progi, 350 m dolgi, z 18 vratici in 120 m višinske razlike.

Od pretekle sezone kažejo solidno približevanje državnim reprezentantom Ponikvar, Pesjak, Židan, Pogačnik.

Z. F.

Najboljše v Ravnah

V Ravnah na Koroškem je bil v nedeljo pozivni turnir deseterice najboljših namiznoteniških igralcev Slovenije. Od Jeseničank sta bili povabljeni Krajzeljeva in Novakova, vendar se ga zaradi obveznosti v šoli Krajzeljeva ni mogla udeležiti.

Na turnirju je vsega skupaj nastopilo osem igralcev. Novakova je premagala Jelerjevo, Petračevo, Verstovškovo,

Durnovo, Golobovo in Viranovo z 2:0.

Izgubila pa je po izredni smoli z Martinčevom. Po enakovredni igri v prvem setu je izgubila z razliko z 20:22. V drugem setu je vodila že 19:14, nato je Martinčeva znižala rezultat na 19:17 ter dala za tem tri žogice na sam rob mize, nato pa še dve neubranljivi žogici. Končni rezultat je bil 24:26.

Z. F.

-il